

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА**

**методичні вказівки для самостійної роботи
магістрантів денної та заочної форм здобуття освіти**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Освітньо-професійна програма «Право»

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 09.09.2025 р.)

МИРОНЕНКО І.В. Актуальні проблеми міжнародного приватного права (методичні вказівки для підготовки самостійної роботи магістрантів денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності 081 «Право». Івано-Франківськ: ННЮІ КНУВС, 2025. 64 с.

Дані методичні вказівки розроблені на основі навчального плану навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету ім. В. Стефаника і призначені для самостійної роботи з дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного приватного права», а також підготовки до здачі заліку з даної дисципліни. Тут викладені завдання до занять з дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного приватного права», які включають перелік питань, що виносяться на самостійне вивчення, контрольні питання для перевірки знань, а також практичні завдання.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 4

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ 6

Актуальні питання загальних засад міжнародного приватного права	6
Застосування колізійних норм та іноземного права	11
Актуальні питання правового регулювання речових відносин з іноземним елементом	14
Актуальні питання правового регулювання договірних зобов'язань з іноземним елементом	17
Актуальні питання правового регулювання позадоговірних зобов'язань з іноземним елементом	20
Актуальні питання міжнародного сімейного права.....	23
Актуальні питання спадкування у міжнародному приватному праві	26
Актуальні питання міжнародного цивільного процесу.....	29
Міжнародний комерційний арбітраж та інші альтернативні способи вирішення спорів з іноземним елементом.....	32

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРАНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ 35

Актуальні питання загальних засад міжнародного приватного права	35
Застосування колізійних норм та іноземного права	40
Актуальні питання правового регулювання речових відносин з іноземним елементом	43
Актуальні питання правового регулювання договірних зобов'язань з іноземним елементом	46
Актуальні питання правового регулювання позадоговірних зобов'язань з іноземним елементом	49
Актуальні питання міжнародного сімейного права.....	52
Актуальні питання спадкування у міжнародному приватному праві	55
Актуальні питання міжнародного цивільного процесу.....	57
Міжнародний комерційний арбітраж та інші альтернативні способи вирішення спорів з іноземним елементом.....	61

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія розвитку міжнародного приватного права: основні етапи.

Предмет та система міжнародного приватного права: науково-теоретичні проблеми.

Система принципів міжнародного приватного права: основні підходи.

Система джерел міжнародного приватного права.

Кодифікація норм міжнародного приватного права в Україні.

Загальні та спеціальні методи правового регулювання у МПП.

Матеріально-правовий (прямий) метод правового регулювання: зміст та межі застосування

Колізійно-правовий метод регулювання.

Принципи колізійного регулювання.

Загальні положення щодо правового регулювання відносин за участю іноземного елемента.

Кваліфікація колізійних норм.

Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни.

Обхід закону у міжнародному приватному праві.

Застосування норм іноземного права.

Застереження про публічний порядок.

Інститут імперативних норм в МПП.

Взаємність у міжнародному приватному праві.

Правові режими в міжнародному приватному праві.

Колізійні питання речового права у міжнародному приватному праві.

Колізійні норми речового права в внутрішньому законодавстві України.

Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні: загальні положення.

Поняття та види правочинів із іноземним елементом.

Особливості правового регулювання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в Україні.

Колізійні прив'язки щодо регулювання форми правочинів з іноземним елементом.

Колізійні прив'язки щодо регулювання змісту правочинів з іноземним елементом.

Уніфікація правового регулювання правочинів із іноземним елементом: загальна характеристика.

Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (1980 р.): зміст та межі застосування.

«Правила ІНКОТЕРМС»: зміст та особливості застосування.

Зміст та межі застосування «Принципів міжнародних комерційних договорів УНІДРУА» (2016).

Правове регулювання недоговірних зобов'язань у міжнародному приватному праві.

Колізійні питання деліктних зобов'язань з іноземним елементом.

Колізійні прив'язки у сфері деліктних зобов'язань: загальна характеристика.

Колізійне регулювання деліктних зобов'язань у законодавстві України.

Уніфікація правового регулювання деліктних зобов'язань в міжнародному приватному праві.

Особливості правового регулювання шлюбно-сімейних відносин в міжнародному приватному праві.

Колізійні питання оформлення шлюбу з іноземним елементом.

Особливості правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя в міжнародному приватному праві.

Правове регулювання майнових відносин подружжя в міжнародному приватному праві.

Колізійні питання припинення шлюбу в міжнародному приватному праві.

Колізійні питання спадкування з іноземним елементом.

Міжнародні договори у сфері спадкових відносин.

Колізійні регулювання спадкових відносин з іноземним елементом.

Перехід спадщини до держави.

Поняття та предмет міжнародного цивільного процесу.

Джерела міжнародного цивільного процесу.

Процесуальний статус іноземних суб'єктів в Україні.

Міжнародна підсудність цивільних справ.

Міжнародна правова допомога: поняття, зміст, порядок надання.

Міжнародні договори України про надання правової допомоги.

Визнання та виконання іноземних судових рішень.

Поняття, правова природа та види міжнародного комерційного арбітражу.

Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу.

Компетенція міжнародного комерційного арбітражу.

Арбітражна угода.

Процедура розгляду справ у міжнародному комерційному арбітражі.

Оспорювання арбітражного рішення.

Визнання та виконання арбітражних рішень.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Частина 1. Загальні засади міжнародного приватного права

В межах даної теми розглядаються питання щодо змісту та призначення міжнародного приватного права (далі – МПП), його місця в національній правовій системі. Особливу увагу слід звернути на вивчення кола суспільних відносин, які складають предмет МПП, зміст понять „приватноправові відносини” та „іноземний елемент”, його співвідношення з іншими галузями права. При вивченні системи МПП необхідно з'ясувати її складові елементи, а також особливості положень про міжнародний цивільний процес та їх місце у МПП.

Ключові поняття: міжнародне приватне право, приватноправові відносини, іноземний елемент, матеріально-правове регулювання, колізійне регулювання.

Питання для опрацювання

Виникнення та розвиток доктрини міжнародного приватного права.

Сучасні теорії міжнародного приватного права: загальна характеристика.

Плюралізм підходів щодо визначення предмету та системи міжнародного приватного права.

Система принципів міжнародного приватного права: основні підходи.

Місце міжнародного приватного права у правовій системі: проблемні аспекти.

Контрольні запитання

1. Які суспільні відносини складають предмет міжнародного приватного права?
2. В чому проявляється „іноземний елемент” у правовідносинах, що охоплюються міжнародним приватним правом?
3. Чи можуть держави виступати учасниками правовідносин у міжнародному приватному праві?
4. Вкажіть складові елементи системи міжнародного приватного права.

Тестові завдання

1. Міжнародне приватне право регулює:
 - а) відносини між державами та їх громадянами;
 - б) відносини за участю іноземних держав як суверенних суб'єктів міжнародного права;

- в) міжнародні відносини невідомого характеру;
- г) міжнародні екологічні відносини.

3. Суб'єктами відносин, що регулюються міжнародним приватним правом, можуть виступати:

- а) національні меншини;
- б) територіальні громади;
- в) держави;
- г) політичні партії.

4. Предмет міжнародного приватного права включає в себе:

- а) виключно цивільно-правові відносини;
- б) сімейні відносини за участю іноземного елемента;
- в) будь-які відносини за участю іноземного елемента;
- г) відносини щодо економічного співробітництва держав.

5. Іноземний елемент у відносинах, що складають предмет міжнародного приватного права, може проявлятися у вигляді:

- а) іноземного юридичного факту;
- б) іноземного законодавства;
- в) міжнародного звичаю;
- г) міжнародної колізії.

6. Спеціальними методами правового регулювання у міжнародному приватному праві є:

- а) колізійний метод;
- б) приватно-правовий метод;
- в) диспозитивний метод;
- г) спеціально-юридичний метод.

7. Матеріально-правове регулювання у міжнародному приватному праві може здійснюватися шляхом:

- а) міжнародного арбітражу;
- б) багатосторонніх переговорів;
- в) укладення договорів про правову допомогу;
- г) узгоджувальних процедур.

8. Історично міжнародне приватне право виникло як:

- а) система публічного права;
- б) комерційне право;
- в) система колізійних норм;
- г) звичаєве право.

9. Особливість колізійного регулювання у міжнародному приватному праві полягає у тому, що:

- а) відповідні відносини врегульовуються по-суті;
- б) застосовуються положення міжнародних договорів;
- в) не беруться до уваги норми національного законодавства;
- г) відповідні відносини не врегульовуються по-суті.

10. Особлива частина міжнародного приватного права включає в себе такий розділ як:

- а) право інтелектуальної власності;
- б) міжнародний кримінальний процес;
- в) право міжнародних договорів;
- г) боротьба з торгівлею людьми.

Практичні завдання

1. Уряд України звернувся до Європейського Союзу щодо отримання допомоги для здійсненні демаркації кордону з Росією та Білоруссю. Обґрунтуйте, чи належать дані правовідносини до сфери міжнародного приватного права?

2. Під час міжнародної зустрічі глав урядів європейських держав прем'єр-міністри України та Греції склали спільний протокол про співпрацю в сфері взаємної правової допомоги щодо розшуку та видачі правопорушників? Чи охоплюються такі відносини міжнародним приватним правом?

Частина 2. Джерела міжнародного приватного права

В межах даної теми розглядаються питання щодо змісту та особливостей джерел МПП. Особливу увагу слід звернути на вивчення системи та особливостей застосування окремих джерел правового регулювання в МПП, а також особливості імплементації міжнародно-правових за походженням норм МПП в систему національного права.

Ключові поняття: джерела міжнародного приватного права, приватноправові відносини, міжнародний договір, звичаї міжнародного торгового (ділового) обороту, судова та арбітражна практика.

Питання для опрацювання

Розвиток та кодифікація законодавства України у галузі міжнародного приватного права.

Система міжнародних договорів України у сфері міжнародного приватного права. Співвідношення положень міжнародного договору з національним законодавством. Трансформація положень міжнародних договорів у внутрішнє законодавство.

Міжнародні приватноправові звичаї: види, кодифікації, особливості застосування.

Роль арбітражної і судової практики в регулюванні міжнародних приватно-правових відносин. Судовий прецедент як джерело права.

Застосування правової доктрини при регулюванні приватноправових відносин з іноземним елементом.

Контрольні питання

1. Вкажіть види джерел міжнародного приватного права?
2. Вкажіть приклади кодифікації звичаїв у міжнародному приватному праві.
3. Вкажіть, які основні акти законодавства України регулюють міжнародні приватно-правові відносини з іноземним елементом?
4. Вкажіть основні види міжнародних договорів як джерел міжнародного приватного права.
5. Чи може правова доктрина виступати джерелом правового регулювання в міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. Основною особливістю джерел у міжнародному приватному праві прийнято вважати їх:
 - а) рекомендаційний характер;
 - б) подвійний (національний та міжнародний) характер;
 - в) незначний рівень кодифікації;
 - г) наднаціональний характер.
2. До основних видів джерел у міжнародному приватному праві прийнято відносити:
 - а) локальні акти;
 - б) матеріально-правові джерела;
 - в) міжнародні звичаї;
 - г) акти ООН.
3. До національних за походженням джерел у міжнародному приватному праві прийнято відносити:
 - а) міжнародні договори;
 - б) судову та арбітражну практику;
 - в) міжнародні звичаї;
 - г) двосторонні договори про правову допомогу.
4. Правова доктрина у міжнародному приватному праві:
 - а) виступає самостійним джерелом правового регулювання;
 - б) не застосовується взагалі;
 - в) враховується при встановленні змісту норм права іноземної держави;
 - г) застосовується за згодою учасників відповідних правовідносин.
5. Міжнародний договір України – це:
 - а) будь-який міжнародний договір, який зачіпає інтереси України;
 - б) міжнародний договір, в якому Україна брала участь раніше або є учасником на даний момент;

в) міжнародний договір, прийнятий в рамках ООН чи іншої міжнародної організації за участю України;

г) чинний міжнародний договір України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

6. Якщо міжнародним договором України передбачено інші спеціальні правила, ніж встановлені Законом України „Про міжнародне приватне право”, то:

а) застосовуються правила Закону України „Про міжнародне приватне право”;

б) застосовуються правила цього міжнародного договору;

в) застосовуються правила цього міжнародного договору в частині, що не суперечать принципам Закону України „Про міжнародне приватне право”;

г) застосовуються правила, передбачені відповідними договорами України про правову допомогу.

7. Міжнародні договори з питань міжнародного приватного права в Україні:

а) застосовуються у будь-якому випадку;

б) застосовуються, якщо вони не суперечать публічному порядку нашої держави;

в) застосовуються на засадах взаємності;

г) застосовуються за умови набуття ними обов'язковості для нашої держави.

8. Колізійні норми в сфері міжнародного приватного права у національному законодавстві переважно містять:

а) Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність”;

б) Цивільний кодекс України;

в) Закон України „Про міжнародне приватне право”;

г) Закон України „Про особливості регулювання відносин з іноземним елементом”.

9. Під судовою та арбітражною практикою як джерелом міжнародного приватного права прийнято розуміти:

а) судові рішення, яким врегульовується конкретна життєва ситуація;

б) сукупність усіх рішень, винесених судами за певний проміжок часу на території тієї чи іншої держави;

в) судові рішення, які набули характеру судового прецеденту і є обов'язковими для вирішення подібних життєвих ситуацій;

г) судові рішення, що офіційно опубліковані.

10. Під міжнародним звичаєм як джерелом міжнародного приватного права прийнято розуміти:

а) правило поведінки, яке сформувалось внаслідок правозастосовчої діяльності;

б) правило поведінки, яке сформувалось внаслідок його тривалого та одноманітного застосування на міжнародному рівні та визнається обов'язковим;

в) звичаєве правило поведінки, яке отримало своє нормативне закріплення;

г) правило поведінки, яким керується національний суд при вирішенні справи.

Практичні завдання

1. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію щодо недопустимості дискримінації іноземних працівників. Обґрунтуйте, чи належить даний акт до джерел міжнародного приватного права?

2. Обґрунтуйте, яке місце займають „Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів” (правила ІНКОТЕРМС) у системі джерел міжнародного приватного права? Яка їх юридична сила?

ЗАСТОСУВАННЯ КОЛІЗІЙНИХ НОРМ ТА ІНОЗЕМНОГО ПРАВА

В межах даної теми розглядаються техніко-практичні питання та проблеми, які виникають у зв'язку із застосуванням колізійних норм (кваліфікація колізійних норм, зворотне відсилання та відсилання до законодавства третьої держави, обхід закону, взаємність) та іноземного права (пошук та кваліфікація норм іноземного права, застереження про публічний порядок).

Ключові поняття: застосування колізійної норми (первинна кваліфікація), застосування іноземного права (вторинна кваліфікація), зворотне відсилання, відсилання до права третьої держави, обхід закону, взаємність, застереження про публічний порядок, правовий режим в МПП.

Питання для опрацювання

Проблеми пошуку та тлумачення норм іноземного права.

Встановлення змісту норм права іноземної держави за законодавством і міжнародними договорами України.

Зворотне відсилання у міжнародному приватному праві: проблеми аспекти та шляхи їх розв'язання.

Розвиток концепції застереження про публічний порядок та імперативних (надімперативних) норм у міжнародному приватному праві.

Контрольні питання

1. В чому полягає зміст «первинної кваліфікації» та «вторинної кваліфікації»?
2. Вкажіть основні підходи щодо тлумачення та застосування норм іноземного права.
3. Вкажіть, в який спосіб правозастосовний орган може отримувати інформацію про іноземне право?
4. Розкрийте поняття та види «відсилання» в міжнародному приватному праві.

Тестові завдання

1. Первинна кваліфікація - це:
 - а) визначення процесуального права, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

б) визначення колізійної норми, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

в) визначення міжнародного договору, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

г) визначення матеріального права, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

2. Кваліфікація за «законом суду» передбачає:

а) застосування матеріального права держави суду;

б) встановлення змісту колізійної норми згідно з офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі;

в) встановлення змісту колізійної норми згідно положень порівняльного правознавства;

г) встановлення змісту колізійної норми згідно з офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у державі суду.

3. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», правова кваліфікація - це:

а) визначення права, що не підлягає застосуванню;

б) визначення права, що підлягає застосуванню;

в) визначення права, що найбільш тісно пов'язане із спірними правовідносинами;

г) визначення права за принципом «автономія волі».

4. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», застосування права іноземної держави охоплює:

а) всі його колізійні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

б) виключно імперативні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

в) виключно диспозитивні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

г) всі його норми, які регулюють відповідні правовідносини;

5. Зворотне відсилання у міжнародному приватному праві це:

а) повторне відсилання матеріальної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку;

б) повторне відсилання колізійної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку;

в) відсилання компетентного органу іноземної держави до права третьої держави;

г) відсилання колізійної норми права іноземної держави до права третьої держави.

6. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», вибір права це:

а) обов'язок учасників правовідносин застосовувати право держави, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

б) право учасників правовідносин застосовувати диспозитивні колізійні норми;

в) право учасників правовідносин визначити право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

г) право учасників правовідносин змінювати право держави, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

7. Обхід закону у міжнародному приватному праві це:

а) зміна особистого закону особи;

б) застосування до правовідносин з іноземним елементом права іншого, ніж право, передбачене відповідним законодавством;

в) укладення фіктивних правочинів;

г) застосування принципу „автономія волі сторін”.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, при застосуванні права іноземної держави суд чи інший орган встановлює зміст його норм:

а) згідно з їх офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі;

б) згідно з колізійними нормами;

в) згідно з їх офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у державі суду;

г) згідно з основним законом держави.

9. Матеріальна взаємність у міжнародному приватному праві передбачає:

а) надання іноземним суб'єктам того обсягу прав і обов'язків, якими користуються громадяни та юридичні особи в державі перебування іноземця;

б) надання іноземним суб'єктам того обсягу прав і обов'язків, що передбачений міжнародними договорами про правову допомогу;

в) надання іноземним суб'єктам того ж самого обсягу прав та покладання на них таких же обов'язків, які вони мають у своїй власній державі;

г) надання іноземним суб'єктам того ж самого обсягу прав та покладання на них таких же обов'язків, який надається іноземцям у їх власній державі.

10. У міжнародному приватному праві для іноземних суб'єктів може встановлюватись:

а) дозвільний режим;

б) загальний режим;

в) винятковий режим;

г) режим найбільшого сприяння.

Практичні завдання

1. Під час розгляду спору за участю іноземного суб'єкта суд встановив, що застосуванню підлягає право тієї іноземної держави, до якої цей суб'єкт належить. Оскільки суд не володів знаннями про відповідне іноземне право, виникло питання, чи вправі він брати до уваги пояснення торгового представника відповідного іноземного посольства та правовий висновок іноземної торгово-промислової палати. Вирішіть

дане питання.

2. Громадянин іноземної держави постійно проживав та навчався в Україні. Після звернення ним до органів РАГС щодо реєстрації шлюбу з громадянкою України виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання щодо його шлюбного віку, оскільки положення Закону України „Про міжнародне приватне право” з цього питання відсилали до законодавства держави громадянства, а законодавство відповідної іноземної держави – до законодавства держави місця постійного проживання. Вирішіть дане питання.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЧОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання щодо регулювання речово-правових відносин у МПП. При підготовці до семінарського заняття необхідно зосередити увагу на т.з. „колізійних питаннях права власності в МПП”, тобто тих питаннях речово-правових відносин, регламентація яких є відмінною у різних державах, що створює перешкоди у правовому регулюванні. Крім цього необхідні вивчити основні та додаткові прив'язки щодо регулювання речово-правових відносин у МПП, а також знати перелік та основні положення міжнародно-правових актів в даній сфері.

Окремим блоком даної теми є питання щодо регулювання іноземних інвестицій, оскільки вони є типовим прикладом ситуації, коли об'єкти права власності перебувають в іноземній державі. З даного питання слід звернути увагу на міжнародно-правове регулювання відносин іноземного інвестування, основні положення актів національного законодавства щодо регулювання даних відносин, а також правовий режим іноземних інвестицій в Україні.

Ключові поняття: колізійні питання відносин власності, закон місця знаходження речі, закон держави відправлення вантажу, іноземна інвестиція, правовий режим.

Питання для опрацювання

Міжнародно-правова уніфікація правового регулювання речово-правових відносин.

Розвиток колізійного регулювання речово-правових відносин у міжнародному приватному праві.

Уніфікація колізійного регулювання речово-правових відносин у внутрішньому законодавстві України.

Розвиток законодавства про захист іноземних інвестицій в Україні.

Правовий режим іноземних інвестицій у вільних економічних зонах України.

Міжнародні договори України про захист іноземних інвестицій.

Контрольні питання

1. Вкажіть, які основні колізійні питання відносин власності виділяють в міжнародному приватному праві?
2. Які колізійні прив'язки для врегулювання відносин власності на нерухоме майно застосовуються у міжнародному приватному праві?
3. Вкажіть, в чому полягають колізійні питання щодо правового режиму рухомого майна в міжнародному приватному праві?
4. Які колізійні прив'язки щодо визначення правового режиму рухомого майна застосовуються в міжнародному приватному праві?
5. Які правові режими можуть надаватись іноземним інвесторам в міжнародному приватному праві?

Тестові питання

1. До колізійних питань, що виникають у сфері відносин власності в міжнародному приватному праві, належать питання щодо:
 - а) правового режиму певного майна;
 - б) категорій нерухомого майна;
 - в) власності на нерухоме майно;
 - г) правоздатності власників нерухомого майна.
2. До колізійних питань щодо права власності на об'єкти нерухомого майна в міжнародному приватному праві належать питання щодо:
 - а) складу майна, яке визнається нерухомим;
 - б) правоздатності власників нерухомого майна категорій нерухомого майна;
 - в) власності на нерухоме майно;
 - г) охорони нерухомого майна.
3. В міжнародному приватному праві під правом країни, в якій знаходиться майно, прийнято розуміти:
 - а) право країни, в якій фактично знаходиться майно;
 - б) право країни, в якій знаходиться власник майна;
 - в) право країни, в якій видано правовстановлюючі документи;
 - г) право країни, в якій майно взято на облік або зареєстровано.
4. За основною колізійною прив'язкою, згідно українського законодавства, право власності та інші речові права на нерухоме та рухоме майно визначаються:
 - а) правом держави до якої належить власник майна;
 - б) правом держави, у якій це майно зареєстровано;
 - в) правом держави, у якій це майно знаходиться;
 - г) особистим законом власника.
5. Згідно українського законодавства, належність майна до нерухомих або рухомих речей, а також інша класифікація майна визначаються:
 - а) правом держави, в якій виникло право власності на майна;
 - б) правом держави, у якій це майно зареєстровано;

- в) правом держави, у якій це майно знаходиться;
- г) правом держави, у якій це майно створено.

6. Згідно українського законодавства, виникнення та припинення права власності та інших речових прав на рухоме майно визначається правом:

- а) особистим законом власника;
- б) правом держави до якої належить власник майна;
- в) правом держави, у якій це майно востаннє було зареєстровано;
- г) держави, у якій майно перебувало на момент виникнення відповідного юридичного факту.

7. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, право власності та інші речові права, відомості про які підлягають внесенню до державних реєстрів, визначаються правом:

- а) найбільш зацікавленої держави;
- б) правом держави до якої належить власник майна;
- в) правом держави, у якій це майно зареєстровано;
- г) держави, у якій майно перебувало на момент виникнення відповідного права.

8. За основною колізійною прив'язкою, згідно Закону України „Про міжнародне приватне право”, право власності та інші речові права на рухоме майно, що за правочином перебуває в дорозі, визначаються правом:

- а) держави, з якої це майно відправлене;
- б) держави, до якої це майно відправлене;
- в) держави, в якій це майно перебуває на даний момент;
- г) держави, до якої належить перевізник.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, захист права власності та інших речових прав здійснюється:

- а) відповідно до права держави, у якій майно знаходиться;
- б) на вибір заявника відповідно до права держави будь-якої держави;
- в) відповідно до права найбільш зацікавленої держави;
- г) на вибір заявника відповідно до права держави, у якій майно знаходиться, або відповідно до права держави суду.

10. Захист права власності та інших речових прав, які підлягають державній реєстрації в Україні, здійснюється:

- а) відповідно до права України;
- б) відповідно до права на вибір заявника;
- в) відповідно до права держави суду;
- г) на вибір заявника відповідно до права держави, у якій майно знаходиться, або відповідно до права держави суду.

Практичні завдання

1. Під час продажу канадською фірмою грецькій компанії вантажного морського

судна виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання переходу права власності на нього, оскільки за законодавством Канади таке майно визнається нерухомими, в той час як за законодавством Греції – рухомим. Яким чином врегульовується дане питання згідно українського законодавства?

2. Громадянин України, проживаючи в іноземній державі, на протязі тривалого терміну часу відкрито та добросовісно користувався жилим будинком. Виявивши, що цей будинок не має власника, він звернувся за роз'ясненнями, чи можливе визнання його права власності на це майно за набувальною давністю згідно українського законодавства?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання правового регулювання правочинів з іноземним елементом. При підготовці до семінарського заняття слід звернути увагу на поняття „міжнародного комерційного правочину“, „споживчого договору з іноземним елементом“, а також особливості їх регулювання. В вітчизняному законодавстві регулювання комерційних правочинів з іноземним елементом здійснюється в рамках регламентації т.з. „зовнішньоекономічних договорів (контрактів)“ і на це необхідно окремо звернути увагу. Окремої уваги заслуговує вивчення змісту і особливостей основної („автономія волі“) та додаткових („закон найбільш тісного зв'язку“, „закон держави продавця“) колізійних прив'язок щодо регулювання міжнародних договірних зобов'язань. На сьогодні існує значна кількість міжнародно-правових актів, як нормативного, так і ненормативного характеру, які також регламентують сферу міжнародних комерційних правочинів; відповідно, необхідно знати перелік та основні положення найбільш важливих міжнародних актів з даного питання.

Ключові поняття: міжнародний комерційний договір, зовнішньоекономічний договір, автономія волі, закон держави місця укладення договору, форма правочину, комерційне право (lex mercatoria).

Питання для опрацювання

Міжнародно-правове регулювання правочинів з іноземним елементом: особливості та сучасні тенденції.

Розвиток правового регулювання зовнішньоекономічних договорів в Україні.

Колізійні питання форми та змісту міжнародного цивільно-правового договору.

Міжнародні конвенції з питань міжнародної купівлі-продажу товарів.

Міжнародні офіційні правила тлумачення торговельних термінів (ІНКОТЕРМС).

«Принципи міжнародних комерційних договорів» (УНІДРУА).

Контрольні питання

1. Чим характеризуються міжнародні правочини приватно-правового характеру і як вони співвідносяться з поняттям зовнішньоекономічного договору?
2. Які колізійні питання виникають при укладенні міжнародних договорів приватно-правового характеру?
3. Які колізійні прив'язки щодо регулювання форми міжнародних договорів приватно-правового характеру передбачені українським законодавством?
4. В чому полягають особливості правового регулювання укладення та виконання зовнішньоекономічних договорів?
5. Яким чином встановлюється „право, яке має найбільш тісний зв'язок із правочином”?

Тестові завдання

1. До колізійних питань, що виникають при укладенні міжнародних договорів приватно-правового характеру, належать питання щодо:
 - а) реєстрації договорів;
 - б) форми договорів;
 - в) відповідальності за невиконання договорів;
 - г) правоздатності учасників договору.
2. Критеріями для виокремлення зовнішньоекономічного договору серед інших правочинів є:
 - а) суб'єктний склад його учасників;
 - б) форма договору;
 - в) мета договору;
 - г) цивільний характер.
3. „Розщеплення” правового регулювання договірних відносин у міжнародному приватному праві передбачає можливість:
 - а) на свій розсуд визначати умови договору;
 - б) укладати договір в довільній формі;
 - в) відповідальності за невиконання договорів;
 - г) застосовування різних національних правопорядків для врегулювання окремих частин договору.
4. Згідно чинного законодавства, за загальним правилом форма правочину має відповідати вимогам права:
 - а) яке встановлює більш високі вимоги до форми правочину;
 - б) яке передбачає обов'язкову письмову форму правочину;
 - в) яке застосовує одна з сторін правочину;
 - г) яке застосовується до змісту правочину.
5. Згідно чинного законодавства, форма правочину щодо нерухомого майна визначається відповідно до права:
 - а) держави, у якій знаходиться це майно;

- б) яке передбачає нотаріальне посвідчення правочину;
- в) держави продавця;
- г) яке застосовується до змісту правочину

6. Згідно чинного законодавства, за загальним правилом зовнішньоекономічний договір за участю вітчизняних суб'єктів укладається:

- а) у простій письмовій або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом;
- б) в письмовій формі незалежно від місця його укладення;
- в) в формі, що визначається правом держави за місцем його укладення;
- г) в формі відповідно до вимог права, яке застосовується до змісту правочину.

7. Головною колізійною прив'язкою щодо регулювання договірних відносин в міжнародному приватному праві є:

- а) принцип автономії волі сторін;
- б) право, що має найбільш тісний зв'язок із правочином;
- в) право місця укладення договору;
- г) право сторони, що здійснює вирішальне виконання за договором.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, у разі відсутності вибору права до змісту правочину застосовується право, яке:

- а) відповідає суті правочину;
- б) визначає форму правочину;
- в) має найбільш тісний зв'язок із правочином;
- г) регулює правочин.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, у разі укладення „договору між відсутніми” (сторони правочину знаходяться в різних державах), форма правочину визначається правом:

- а) місця проживання сторони, яка зробила пропозицію, якщо інше не встановлено договором;
- б) місця укладення договору;
- в) місця проживання сторони, яка прийняла пропозицію, якщо інше не встановлено договором;
- г) місця виконання договору.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, порядок видачі, строк дії, припинення та правові наслідки припинення довіреності визначаються правом держави:

- а) місця проживання сторони, яка видала довіреність;
- б) у якій буде пред'являтися довіреність;
- в) у якій видана довіреність;
- г) яке визначено у довіреності.

Практичні завдання

1. Законодавством якої держави повинні регулюватись відносини щодо продажу громадянином Російської Федерації українській фірмі нерухомого майна, що знаходиться на території Республіки Болгарія?

2. В процесі судового розгляду господарського спору між українською та російською фірмами щодо виконання договору поставки виникло питання, яким законодавством повинен регулюватись даний договір, оскільки суд визнав недійсними умови договору щодо застосування до спірних відносин німецького законодавства. Як слід врегулювати дане питання?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗАДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання, пов'язані з регулюванням позадоговірних (деліктних) відносин у МПП. При вивченні питань правового регулювання деліктних зобов'язань у МПП необхідно звернути увагу на відмінності щодо регулювання деліктних правовідносин в різних державах, існуючі міжнародні договори з питань деліктних зобов'язань з іноземним елементом, основні та додаткові колізійні прив'язки щодо регулювання деліктних зобов'язань.

Ключові поняття: делікт, позадоговірне зобов'язання, закон місця вчинення дії, закон місця настання шкоди.

Питання для опрацювання

Міжнародно-правова уніфікація правового регулювання позадоговірних зобов'язань.

Колізійні питання регулювання деліктних правовідносин.

Розвиток системи колізійних прив'язок з питань деліктних зобов'язань.

Особливості правового регулювання деліктних зобов'язань з іноземним елементом в міжнародних договорах України.

Контрольні питання

1. Які основні колізійні питання виникають в сфері деліктних зобов'язань в міжнародному приватному праві?

2. Вкажіть основні колізійні прив'язки в сфері деліктних зобов'язань в міжнародному приватному праві.

3. Які існують договори щодо міжнародно-правового регулювання деліктної відповідальності за участю нашої держави?

4. В яких випадках право іноземної держави щодо відшкодування шкоди не застосовується в Україні?

5. Які спеціальні колізійні прив'язки передбачені щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) в міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. Згідно Закону України „Про міжнародне приватне право”, до зобов'язань, що виникають з односторонніх дій, застосовується право:

- а) держави, до якої належить особа, що вчинила дію;
- б) держави, згідно законодавства якої вчинено дію;
- в) держави, на користь якої вчинено дію;
- г) держави, у якій мала місце така дія.

2. До колізійних питань деліктних зобов'язань за участю іноземного елементу належать питання щодо визначення:

- а) валюти відшкодування шкоди;
- б) правопорядку, що регулює відповідні відносини;
- в) форми відшкодування шкоди;
- г) національності заподіювача шкоди.

3. Найбільш загальноприйнятою у міжнародному приватному праві з питань деліктних зобов'язань за участю іноземного елементу є колізійна прив'язка:

- а) особистий закон заподіювача шкоди;
- б) право держави, інтереси якої найбільшою мірою постраждали;
- в) право держави місця вчинення делікту.
- г) право, найбільш сприятливе у конкретному випадку для потерпілого.

4. До додаткових колізійних прив'язок з питань деліктних зобов'язань за участю іноземного елементу у міжнародному приватному праві належать:

- а) право держави суду;
- б) право, найбільш сприятливе у конкретному випадку для потерпілого;
- в) право держави місця вчинення делікту.
- г) право держави заподіювача шкоди.

5. У сучасному міжнародному приватному праві на рівні багатосторонніх міжнародних договорів у сфері деліктних зобов'язань врегульовано переважно питання:

- а) деліктів, відповідальність за які настає незалежно від вини заподіювача шкоди;
- б) деліктів, що виникають у сфері міжнародного туризму;
- в) деліктів, що виникають з позадоговірних зобов'язань;
- г) деліктів, що виникають у сфері міжнародних переказів.

6. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, права та обов'язки за зобов'язаннями, що виникають внаслідок завдання шкоди, визначаються правом держави:

- а) до якої належить потерпіла сторона;

- б) яка найбільшою мірою зацікавлена в врегулюванні даних відносин;
- в) до якої належить заподіював шкоди;
- г) у якій мала місце дія або інша обставина, що стала підставою для вимоги про відшкодування шкоди.

7. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, права та обов'язки за зобов'язаннями, що виникають внаслідок завдання шкоди за кордоном, якщо сторони мають місце проживання або місцезнаходження в одній державі, визначаються правом:

- а) держави, на території якої заподіяно шкоду;
- б) держави, у якій відбувається судовий розгляд даної справи;
- в) держави, у якій настали шкідливі наслідки;
- г) цієї ж держави.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, зобов'язання, що виникли внаслідок завдання шкоди, регулюються правом держави суду:

- а) у будь-якому випадку;
- б) якщо шкода заподіяна нерухомому майну;
- в) якщо суд прийняв рішення про це;
- г) якщо сторони обрали право держави суду.

9. Згідно українського законодавства, відповідальність за шкоду, заподіяну за кордоном, не настає, якщо:

- а) таке спричинення шкоди за законодавством України не є протиправним;
- б) про це існує домовленість держав;
- в) винна сторона заперечує проти відшкодування шкоди;
- г) шкода є незначною.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, до вимоги про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт чи послуг на вибір потерпілого застосовується:

- а) право будь-якої держави;
- б) право тієї держави, яке передбачає максимальну відповідальність заподіювача шкоди;
- в) право держави, у якій споживач придбав товар або в якій йому була надана послуга;
- г) право держави суду.

Практичні завдання

1. Український громадянин, поїхавши в туристичну подорож на власному автомобілі, вчинив ДТП на території Республіки Польща, внаслідок якого було пошкоджено автомобіль громадянина Республіки Білорусь. Виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання відшкодування шкоди і чи можуть учасники ДТП самі обрати відповідне законодавство на свій розсуд.

Надайте відповідні роз'яснення.

2. Внаслідок розлиття нафтопродуктів турецьким судном у нейтральних водах було забруднено земельну ділянку на морському узбережжі в межах території України, що належить російській туристичній фірмі. Обґрунтуйте, законодавством якої держави повинні регулюватись відносини щодо відшкодування шкоди?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА

В межах даної теми розглядаються питання, пов'язані з регулюванням шлюбно-сімейних відносин у МПП. Вивчення правового регулювання шлюбно-сімейних відносин у МПП передбачає розгляд наступних питань: особливостей регулювання даних відносин як таких, основних колізійних проблем в цій сфері, а також колізійних прив'язок щодо врегулювання питань укладення і розірвання шлюбів з іноземним елементом, регулювання особистих немайнових та майнових відносин подружжя. Важливе значення має вивчення переліку та основних положень існуючих міжнародних договорів з питань сімейного права.

Ключові поняття: шлюб, матеріальні умови дійсності шлюбу, формальні умови укладення шлюбу, форма шлюбу, кульгаюче укладення (розірвання) шлюбу, спільний особистий закон, закон місця укладення шлюбу.

Питання для опрацювання

Основні напрямки та особливості правового регулювання сімейних відносин у міжнародному приватному праві.

Міжнародне сімейне право: джерела правового регулювання.

Колізійні норми сімейного права.

Колізійні питання укладення та припинення шлюбу в міжнародному приватному праві.

Правове регулювання відносин подружжя в міжнародному приватному праві. Особисті немайнові та майнові відносини подружжя.

Міжнародні договори України у сфері сімейних відносин.

Контрольні питання

1. Вкажіть основні колізійні питання щодо врегулювання шлюбно-сімейних відносин у міжнародному приватному праві?

2. Яким законодавством регулюються питання шлюбної правоздатності іноземців в Україні?

3. Чи визнаються в Україні шлюби українських громадян з іноземцями, укладені за кордоном відповідно до вимог іноземного права?

4. Законодавство якої держави застосовується в Україні щодо врегулювання майнових відносин подружжя, один з яких є іноземцем?

5. Які підходи щодо розірвання шлюбів відомі у міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. До матеріальних вимог щодо вступу в шлюб в міжнародному приватному праві належать питання:

- а) деліктоздатності;
- б) реєстрації шлюбу;
- в) шлюбний вік;
- г) місця укладення шлюбу.

2. Згідно національного законодавства, право на шлюб визначається:

- а) законодавством держави, у якій укладається шлюб;
- б) законодавством, обраним особами, що вступають у шлюб;
- в) законодавством, встановленим договорами про правову допомогу;
- г) визначається особистим законом кожної з осіб, які подали заяву про укладення шлюб.

3. Шлюб між громадянами України, якщо хоча б один з них проживає за межами України, може укладатися в консульській установі або дипломатичному представництві України згідно з правом:

- а) України;
- б) приймаючої держави;
- в) держави місця знаходження;
- г) держави, визначеної особами, що вступають у шлюб.

4. Шлюб між громадянами України, шлюб між громадянином України та іноземцем, шлюб між громадянином України та особою без громадянства, що укладений за межами України відповідно до права іноземної держави, в Україні:

- а) не визнається дійсним;
- б) потребує легалізації в органах РАГС;
- в) визнається дійсним на засадах взаємності;
- г) є дійсним за умови додержання щодо громадянина України вимог Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу.

5. За загальним правилом, в міжнародному приватному праві форма укладення шлюбу визначається:

- а) правом держави спільного громадянства подружжя;
- б) правом держави, у якій укладається шлюб;
- в) спільним особистим законом подружжя;
- г) правом, яке регулює шлюбну правоздатність подружжя.

6. Під „шкутильгаючим” розірванням шлюбу у теорії міжнародного приватного права розуміють:

- а) юридичне розірвання шлюбу за умови збереження фактичного спільного проживання;

- б) фактичне розірвання шлюбу;
- в) розірвання шлюбу за умови відсутності згоди батьків подружжя;
- г) розірвання шлюбу, яке не визнається в державі, до якої належить один з подружжя, проте визнається в державі, до якого належить інший з подружжя.

7. Згідно національного законодавства, правові наслідки укладення шлюбу за участю іноземців за відсутності спільного особистого закону подружжя регулюються:

- а) правом держави, у якій укладено шлюб;
- б) спільним особистим законом подружжя;
- в) правом держави, яке є найбільш сприятливим для кожного з подружжя;
- г) правом держави, у якій подружжя мало останнє спільне місце проживання, за умови, що хоча б один з подружжя все ще має місце проживання у цій державі.

8. Укладення шлюбів іноземцями в іноземних консульствах на території України регулюється:

- а) законодавством України;
- б) відповідним іноземним законодавством;
- в) спільним особистим законом подружжя;
- г) міжнародними договорами.

9. Шлюби іноземців, укладені та дійсні за кордоном:

- а) в Україні не визнаються;
- б) в Україні не визнаються, якщо вони суперечать законодавству України;
- в) в Україні визнаються;
- г) в Україні визнаються, якщо вони укладені з дотриманням вимог законодавства України щодо умов дійсності шлюбу.

10. Майнові відносини подружжя, один з яких є іноземцем, згідно українського законодавства, при відсутності відповідного вибору права самим подружжям регулюється:

- а) правом, яке застосовується до правових наслідків шлюбу;
- б) особистим законом кожного з подружжя;
- в) правом держави укладення шлюбу;
- г) правом держави, у якій знаходиться відповідне майно.

Практичні завдання

1. Громадян України та громадянка іноземної держави уклали між собою шлюб на території іноземної держави відповідно до місцевого законодавства. Через деякий час громадянин України звернувся до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним, оскільки його було оформлено шляхом проведення церковної церемонії та видачі виписки з церковної книги про реєстрацію шлюбу. Чи може такий шлюб бути визнаний недійсним в Україні?

2. Після укладення шлюбу між громадянином Німеччини та громадянкою України виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись їх майнові та

особисті немайнові відносини, оскільки подружжя з даного питання згоди не досягло. Надайте відповідні роз'яснення.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

В межах даної теми розглядаються питання щодо правового регулювання спадкових відносин з іноземним елементом. При вивченні питань правового регулювання спадкових відносин в МПП увагу необхідно зосередити на наступному: особливості спадкових відносин, які зумовлюють специфіку їх регулювання; основні колізійні питання щодо регулювання спадкових відносин в різних національних правопорядках; основні та додаткові колізійні прив'язки в сфері спадкових відносин; міжнародні договори з питань спадкування; поняття відумерлої спадщини і пов'язане з нею регулювання.

Ключові поняття: спадщина, склад спадщини, відумерла спадщина, „право окупації”, форма заповіту, ологографічна форма заповіту, закон місця смерті спадкодавця, спадковий договір, особистий закон спадкодавця.

Питання для опрацювання

Колізії правового регулювання спадкових відносин з іноземним елементом.

Міжнародні договори у сфері спадкових відносин.

Система колізійних норм у спадковому праві.

Відумерла спадщина у міжнародному приватному праві: основні тенденції правового регулювання.

Договори про правову допомогу та їх значення щодо регулювання спадкових відносин у міжнародному приватному праві.

Регулювання спадкових відносин у міжнародних договорах України про правову допомогу.

Контрольні питання

1. Вкажіть основні колізійні питання спадкових відносин у міжнародному приватному праві.

2. Що слід розуміти під „ологографічною формою заповіту”?

3. В яких випадках спадкове майно переходить у власність іноземної держави?

4. Які вимоги щодо форми заповіту передбачено колізійними нормами українського законодавства?

5. Правом якої держави регулюється спадкування нерухомого майна, яке підлягає державній реєстрації в Україні?

Тестові завдання

1. До колізійних питань, що виникають у процесі спадкування за участю іноземного елемента, належать питання щодо:

- а) національності спадкодавця;
- б) місця проживання спадкоємців;
- в) форми спадкового розпорядження;
- г) істотних умов спадкового договору.

2. Теорія „права окупації” щодо відносин спадкування в міжнародному приватному праві передбачає, що:

- а) спадкові відносини, об'єктом яких є нерухоме майно, завжди регулюються правом держави, на території якої воно знаходиться;
- б) іноземна держава має переважне право на викуп нерухомого майна іноземних суб'єктів, що знаходиться на її території;
- в) форми спадкового розпорядження визначається правом держави, у якій здійснюється спадкування;
- г) відумерла спадщина, яка знаходиться на території іноземної держави, „захоплюється” відповідним іноземним сувереном.

3. Згідно законодавства України, нерухоме майно іноземців в Україні, що визнане „відумерлою спадщиною” переходить у власність:

- а) України як держави;
- б) відповідної іноземної держави;
- в) осіб, які є його законними володільцями;
- г) відповідної територіальної громади.

4. „Олографічна” форма заповіту передбачає, що:

- а) особа „від руки” викладає текст заповіту;
- б) заповіт складається згідно встановленого зразка;
- в) заповіт складається в присутності свідків;
- г) справжність підпису особи під заповітом підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

5. Гаазька конвенція про колізії законів стосовно форми спадкових розпоряджень (1961 р.) нашою державою:

- а) ратифікована;
- б) не ратифікована;
- в) ратифікована з застереженнями;
- г) Україна виступає асоційованим учасником даної конвенції.

6. До найбільш поширених колізійних прив'язок в сфері спадкування в міжнародному приватному праві належать:

- а) закон місця здійснення акту громадського стану;
- б) закон, обраний спадкоємцем;
- в) закон місця смерті спадкодавця;

г) закон місця прийняття спадщини.

7. За загальним правилом, спадкування нерухомого майна в міжнародному приватному праві регулюється:

- а) законом держави, у якій знаходиться майно;
- б) законом держави, обраним спадкоємцем;
- в) особистим законом спадкодавця;
- г) законом держави, у якій складався заповіт.

8. Іноземні громадяни в Україні у сфері спадкування користуються:

- а) спеціальним правовим режимом;
- б) національним правовим режимом;
- в) правовим режимом, що встановлений у відповідній іноземній державі;
- г) режимом найбільшого сприяння.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, в першу чергу спадкові відносини регулюються:

- а) законодавством держави громадянства спадкодавця;
- б) законодавством держави, обраним спадкодавцем, якщо він не збігається з його особистим законом;
- в) законодавством держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання;
- г) законодавством держави, згідно якого складено заповіт.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, форма заповіту визначається:

- а) законодавством держави, згідно якого складався заповіт;
- б) особистим законом спадкодавця;
- в) законодавством держави, у якій спадкодавець мав постійне місце проживання в момент складання акту або в момент смерті;
- г) законодавством держави, у якій спадкодавець народився.

Практичні завдання

1. Громадянин України, постійно проживаючи на момент смерті в іноземній державі, склав заповіт щодо розпорядження його майном в Україні. Після його смерті один з спадкоємців за законом звернувся до суду щодо визнання цього заповіту недійсним, оскільки його було складено згідно відповідного іноземного законодавства – в простій письмовій в присутності двох свідків. Як слід врегулювати дане питання?

2. Після смерті особи без громадянства, що постійно проживала в Україні, виникло питання, чи застосовуються положення українського законодавства на відносини щодо спадкування належного їй нерухомого майна, що знаходиться в Республіці Молдові. Надайте відповідні роз'яснення.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В межах розділу правового регулювання, який має назву „міжнародний цивільний процес“, регламентуються питання судочинства за участю іноземного елементу. При підготовці необхідно звернути увагу на питання щодо поняття та змісту міжнародного цивільного процесу, а також міжнародно-правові акти з цього питання. Крім цього, важливим є розгляд положень щодо поняття, видів та правового регулювання міжнародної підсудності, а також процесуального статусу іноземних суб'єктів. Окремим розділом міжнародного цивільного процесу є питання міжнародної правової допомоги, що зумовлює необхідність вивчення правових підстав, форм та напрямку її надання. Важливо пам'ятати, що, на відміну від інших розділів МПП, у сфері міжнародного цивільного процесу не застосовуються колізійні норми, оскільки процесуальні відносини з іноземним елементом імперативно регулюються відповідним національним законодавством та чинними міжнародними договорами держави.

Ключові слова: міжнародний цивільний процес, міжнародна підсудність, виключна підсудність, альтернативна підсудність, міжнародна правова допомога, виконання іноземного судового рішення, екзекватура, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражний суд *ad hoc*.

Питання для опрацювання

Міжнародне процесуальне право: загальні тенденції розвитку.

Сучасні концепції міжнародного цивільного процесу.

Міжнародна підсудність: поняття, види та джерела регулювання.

Правовий статус іноземних суб'єктів у цивільному процесі.

Проблеми уніфікації правового регулювання міжнародної підсудності.

Розвиток законодавства щодо визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні.

Міжнародно-правовий механізм виконання іноземних судових доручень.

Міжнародні договори України з питань цивільного процесу.

Контрольні питання

1. Що включає в себе міжнародний цивільний процес?
2. Яким чином визначається підсудність судам справ за участю іноземного елементу?
3. В яких випадках українські суди відмовляють у прийнятті до розгляду справ за участю іноземного елементу?
4. Які існують підходи щодо визнання та виконання іноземних судових рішень у практиці міжнародного приватного права?
5. В яких випадках іноземні судові рішення не підлягають визнанню та виконанню в Україні?

Тестові завдання

1. Видами міжнародної підсудності є:

- а) одностороння;
- б) диспозитивна;
- в) виключна;
- г) загальна.

2. Чи вправі особа, за загальним правилом, порушувати розгляд однієї і тієї ж справи в судах різних держав:

- а) має право в будь-якому випадку;
- б) якщо це не суперечить її особистому закону;
- в) не має права;
- г) це питання вирішується в судовому порядку.

3. Чи повинен суд, прийнявши до розгляду справу за участю іноземного елементу з дотриманням правил про міжнародну підсудність, забезпечити остаточний розгляд справи по суті, якщо в процесі розгляду буде з'ясовано, що підстави для прийняття її до розгляду на даний момент відпали:

- а) провадження в справі припиняється;
- б) суд самостійно вирішує це питання;
- в) сторони судового розгляду вирішують це питання за взаємною згодою;
- г) суд повинен забезпечити остаточний розгляд даної справи.

4. До підстав визначення підсудності справ судам України, згідно ст. 76 Закону України „Про міжнародне приватне право” належить:

- а) перебування в шлюбі з громадянином України;
- б) наявність правового статусу закордонного українця;
- в) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України;
- г) звернення з позовом до суду України.

5. До випадків виключної підсудності справ судам України, згідно ст. 77 Закону України „Про міжнародне приватне право”, належить:

- а) у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України;
- б) про визнання правового статусу закордонного українця;
- в) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України;
- г) якщо спір пов'язаний з реєстрацією або ліквідацією на території України

іноземних юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців.

6. Чи застосовуються при розгляді судами України справ за участю іноземних суб'єктів процесуальні норми іноземного права:

- а) застосовуються на засадах взаємності;
- б) не застосовуються;

- в) застосовуються при відсутності заперечень учасників судового розгляду;
- г) застосовуються.

7. В Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів у справах, що виникають:

- а) з питань громадянства іноземців;
- б) з кримінального судочинства;
- в) з господарських правовідносин;
- г) з будь-яких правовідносин.

8. За загальним правилом, в Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів:

- а) у випадках, передбачених міжнародними договорами України;
- б) всі рішення іноземних судів;
- в) рішення іноземних судів, винесені на користь громадян України;
- г) лише рішення міжнародних комерційних арбітражних судів.

9. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

- а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року;
- б) Кодекс адміністративного судочинства України;
- в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;
- г) Цивільний процесуальний кодекс України.

10. Справи щодо визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні розглядають:

- а) відповідні місцеві суди;
- б) Верховний суд України;
- в) відповідні апеляційні суди;
- г) відповідні спеціалізовані суди.

Практичні завдання

1. Іноземна фірма звернулась до українського суду з позовом до громадянина України. Невдовзі після початку судового розгляду справи відповідач заявив, що він змінив громадянство і тому дана справа більше не підсудна судам України. Чи може за таких умов судовий розгляд даної справи продовжуватись?

2. Суд іноземної держави прийняв рішення про визнання недійсною реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями в Україні та виключення відповідних записів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. Чи підлягає таке рішення визнанню та виконанню в Україні?

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ ТА ІНШІ АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

При підготовці даної теми необхідно звернути увагу на питання щодо правової природи міжнародного комерційного арбітражу; його переваг та недоліків відносно інших способів (механізмів) врегулювання господарських спорів; компетенцію арбітражу; порядок здійснення арбітражних розглядів та виконання арбітражних рішень. Особливо слід узяти до уваги, що міжнародний комерційний арбітраж має договірну природу, а тому в основі арбітражного процесу у більшості випадків лежить арбітражна угода. Відтак необхідно детально вивчити питання стосовно форми та змісту арбітражної угоди, особливостей арбітражних застережень, зокрема поняття та значення типових арбітражних застережень.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, комерційні спори, компетенція комерційного арбітражу, арбітражна угода, арбітражне застереження, іноземне арбітражне рішення, національне арбітражне рішення, виконання арбітражного рішення, скасування арбітражного рішення.

Питання для опрацювання

Уніфікація правового регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу.

Міжнародно-договірна уніфікація комерційного арбітражу.

Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу.

Порядок арбітражного розгляду справ.

Механізми контролю за діяльністю міжнародного комерційного арбітражу.

Контрольні питання

1. Вкажіть поняття та види міжнародних комерційних арбітражних судів.
2. Вкажіть відмінності розгляду справ в національних державних судах та міжнародних комерційних арбітражних судах.
3. Принципи створення й діяльності третейських судів.
4. Які спори можуть передаватись на розгляд міжнародного комерційного арбітражу?
5. В чому полягає зміст арбітражного застереження?
6. Розкрийте відмінність міжнародного комерційного арбітражу від "внутрішнього" арбітражу.

Тестові завдання

1. Міжнародний комерційний арбітраж – це:
 - а) державне утворення;
 - б) судова палата з розгляду цивільних справ;
 - в) господарський суд;

г) третейський суд як різновид юрисдикційних органів, які вправі вирішувати господарські спори.

2. Термін “міжнародний комерційний арбітраж” може вживатися в наступних значеннях:

- а) публічний розгляд цивільних справ;
- б) механізм розгляду спорів, що впливають із зовнішньоекономічних відносин;
- в) порядок розгляду справ між суб’єктами господарювання;
- г) судовий орган з спеціальною компетенцією.

3. До рекомендаційних актів, що регламентують міжнародний комерційний арбітраж, належать:

- а) Європейська конвенція про зовнішньоторгівельний арбітраж (1965 р.);
- б) Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);
- в) Арбітражний регламент Комісії ООН з прав міжнародної торгівлі (1976 р.);
- г) Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж (1985 р.).

4. Підстави для відмови у визнанні або виконанні іноземних арбітражних рішень регламентуються:

- а) Арбітражним регламентом Економічної Комісії ООН для Європи (1966 р.);
- б) Правила міжнародного комерційного арбітражу Економічної Комісії ООН для Азії та Далекого Сходу (1966 р.);
- в) Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);
- г) Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (1965 р.);

5. Арбітраж *ad hoc* - це:

- а) інституційний арбітраж;
- б) постійно діючий арбітраж;
- в) іноземний арбітраж;
- г) спеціальний арбітраж.

6. До постійно діючих арбітражних установ належать:

- а) Комісія ООН з права міжнародної торгівлі;
- б) Міжнародний інститут з уніфікації приватного права;
- в) Арбітражний інститут Торговельної палати міста Стокгольма;
- г) Постійна палата Паризького суду.

7. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

- а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);
- б) Кодекс адміністративного судочинства України;
- в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;

г) Цивільний процесуальний кодекс України.

8. Рішення міжнародних комерційних арбітражних судів:

а) не є остаточними і підлягають за суттю спору апеляційному й касаційному оскарженню в будь-яких державних чи судових органах або перегляду за нововиявленими обставинами;

б) не є остаточними і підлягають за суттю спору апеляційному оскарженню;

в) можуть бути скасовані в апеляційному суді повністю або частково;

г) є остаточними і не підлягають за суттю спору апеляційному чи касаційному оскарженню в будь-яких державних чи судових органах

9. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);

б) Кодекс адміністративного судочинства України;

в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;

г) Цивільний процесуальний кодекс України.

10. В Україні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу розглядається:

а) Господарськими судами за місцем знаходження боржника;

б) апеляційним судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ;

в) Органами Міністерства юстиції України;

г) Митними органами України.

Практичні завдання

1. Іноземна фірма звернулась до МКАС при ТПП України із позовом до українського суб'єкта господарювання. Після прийняття арбітражним судом рішення український суб'єкт господарювання заявив про недійсність арбітражної угоди, оскільки вона була укладена ще до виникнення даного спору. Надайте правову оцінку даній ситуації?

2. Арбітражний суд іноземної держави прийняв рішення про визнання недійсною реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями в Україні та виключення відповідних записів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. Чи належить даний спір до компетенції міжнародного комерційного арбітражу? Чи підлягає дане арбітражне рішення визнанню та виконанню в Україні?

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ МАГІСТРАНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Частина 1. Загальні засади міжнародного приватного права

В межах даної теми розглядаються питання щодо змісту та призначення міжнародного приватного права (далі – МПП), його місця в національній правовій системі. Особливу увагу слід звернути на вивчення кола суспільних відносин, які складають предмет МПП, зміст понять „приватноправові відносини” та „іноземний елемент”, його співвідношення з іншими галузями права. При вивченні системи МПП необхідно з'ясувати її складові елементи, а також особливості положень про міжнародний цивільний процес та їх місце у МПП.

Ключові поняття: міжнародне приватне право, приватноправові відносини, іноземний елемент, матеріально-правове регулювання, колізійне регулювання.

Питання для опрацювання

Історія розвитку міжнародного приватного права: основні етапи.

Предмет та система міжнародного приватного права: науково-теоретичні проблеми.

Система принципів міжнародного приватного права: основні підходи.

Місце міжнародного приватного права у правовій системі: проблемні аспекти.

Контрольні запитання

1. Які суспільні відносини складають предмет міжнародного приватного права?
2. В чому проявляється „іноземний елемент” у правовідносинах, що охоплюються міжнародним приватним правом?
3. Чи можуть держави виступати учасниками правовідносин у міжнародному приватному праві?
4. Вкажіть складові елементи системи міжнародного приватного права.

Тестові завдання

1. Міжнародне приватне право регулює:
 - а) відносини між державами та їх громадянами;
 - б) відносини за участю іноземних держав як суверенних суб'єктів міжнародного права;
 - в) міжнародні відносини невідомого характеру;

г) міжнародні екологічні відносини.

3. Суб'єктами відносин, що регулюються міжнародним приватним правом, можуть виступати:

- а) національні меншини;
- б) територіальні громади;
- в) держави;
- г) політичні партії.

4. Предмет міжнародного приватного права включає в себе:

- а) виключно цивільно-правові відносини;
- б) сімейні відносини за участю іноземного елемента;
- в) будь-які відносини за участю іноземного елемента;
- г) відносини щодо економічного співробітництва держав.

5. Іноземний елемент у відносинах, що складають предмет міжнародного приватного права, може проявлятися у вигляді:

- а) іноземного юридичного факту;
- б) іноземного законодавства;
- в) міжнародного звичаю;
- г) міжнародної колізії.

6. Спеціальними методами правового регулювання у міжнародному приватному праві є:

- а) колізійний метод;
- б) приватно-правовий метод;
- в) диспозитивний метод;
- г) спеціально-юридичний метод.

7. Матеріально-правове регулювання у міжнародному приватному праві може здійснюватися шляхом:

- а) міжнародного арбітражу;
- б) багатосторонніх переговорів;
- в) укладення договорів про правову допомогу;
- г) узгоджувальних процедур.

8. Історично міжнародне приватне право виникло як:

- а) система публічного права;
- б) комерційне право;
- в) система колізійних норм;
- г) звичаєве право.

9. Особливість колізійного регулювання у міжнародному приватному праві полягає у тому, що:

- а) відповідні відносини врегульовуються по-суті;

- б) застосовуються положення міжнародних договорів;
- в) не беруться до уваги норми національного законодавства;
- г) відповідні відносини не врегульовуються по-суті.

10. Особлива частина міжнародного приватного права включає в себе такий розділ як:

- а) право інтелектуальної власності;
- б) міжнародний кримінальний процес;
- в) право міжнародних договорів;
- г) боротьба з торгівлею людьми.

Практичні завдання

1. Уряд України звернувся до Європейського Союзу щодо отримання допомоги для здійсненні демаркації кордону з Росією та Білоруссю. Обґрунтуйте, чи належать дані правовідносини до сфери міжнародного приватного права?

2. Під час міжнародної зустрічі глав урядів європейських держав прем'єр-міністри України та Греції склали спільний протокол про співпрацю в сфері взаємної правової допомоги щодо розшуку та видачі правопорушників? Чи охоплюються такі відносини міжнародним приватним правом?

Частина 2. Джерела міжнародного приватного права

В межах даної теми розглядаються питання щодо змісту та особливостей джерел МПП. Особливу увагу слід звернути на вивчення системи та особливостей застосування окремих джерел правового регулювання в МПП, а також особливості імплементації міжнародно-правових за походженням норм МПП в систему національного права.

Ключові поняття: джерела міжнародного приватного права, приватноправові відносини, міжнародний договір, звичаї міжнародного торгового (ділового) обороту, судова та арбітражна практика.

Питання для опрацювання

Розвиток та кодифікація законодавства України у галузі міжнародного приватного права.

Система міжнародних договорів України у сфері міжнародного приватного права. Співвідношення положень міжнародного договору з національним законодавством. Трансформація положень міжнародних договорів у внутрішнє законодавство.

Міжнародні приватноправові звичаї: види, кодифікації, особливості застосування.

Роль арбітражної і судової практики в регулюванні міжнародних приватно-правових відносин. Судовий прецедент як джерело права.

Застосування правової доктрини при регулюванні приватноправових відносин з іноземним елементом.

Контрольні питання

1. Вкажіть види джерел міжнародного приватного права?
2. Вкажіть приклади кодифікації звичаїв у міжнародному приватному праві.
3. Вкажіть, які основні акти законодавства України регулюють міжнародні приватно-правові відносини з іноземним елементом?
4. Вкажіть основні види міжнародних договорів як джерел міжнародного приватного права.
5. Чи може правова доктрина виступати джерелом правового регулювання в міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. Основною особливістю джерел у міжнародному приватному праві прийнято вважати їх:
 - а) рекомендаційний характер;
 - б) подвійний (національний та міжнародний) характер;
 - в) незначний рівень кодифікації;
 - г) наднаціональний характер.
2. До основних видів джерел у міжнародному приватному праві прийнято відносити:
 - а) локальні акти;
 - б) матеріально-правові джерела;
 - в) міжнародні звичаї;
 - г) акти ООН.
3. До національних за походженням джерел у міжнародному приватному праві прийнято відносити:
 - а) міжнародні договори;
 - б) судову та арбітражну практику;
 - в) міжнародні звичаї;
 - г) двосторонні договори про правову допомогу.
4. Правова доктрина у міжнародному приватному праві:
 - а) виступає самостійним джерелом правового регулювання;
 - б) не застосовується взагалі;
 - в) враховується при встановленні змісту норм права іноземної держави;
 - г) застосовується за згодою учасників відповідних правовідносин.
5. Міжнародний договір України – це:
 - а) будь-який міжнародний договір, який зачіпає інтереси України;
 - б) міжнародний договір, в якому Україна брала участь раніше або є учасником на даний момент;
 - в) міжнародний договір, прийнятий в рамках ООН чи іншої міжнародної організації за участю України;

г) чинний міжнародний договір України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

6. Якщо міжнародним договором України передбачено інші спеціальні правила, ніж встановлені Законом України „Про міжнародне приватне право”, то:

- а) застосовуються правила Закону України „Про міжнародне приватне право”;
- б) застосовуються правила цього міжнародного договору;
- в) застосовуються правила цього міжнародного договору в частині, що не суперечать принципам Закону України „Про міжнародне приватне право”;
- г) застосовуються правила, передбачені відповідними договорами України про правову допомогу.

7. Міжнародні договори з питань міжнародного приватного права в Україні:

- а) застосовуються у будь-якому випадку;
- б) застосовуються, якщо вони не суперечать публічному порядку нашої держави;
- в) застосовуються на засадах взаємності;
- г) застосовуються за умови набуття ними обов'язковості для нашої держави.

8. Колізійні норми в сфері міжнародного приватного права у національному законодавстві переважно містять:

- а) Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність”;
- б) Цивільний кодекс України;
- в) Закон України „Про міжнародне приватне право”;
- г) Закон України „Про особливості регулювання відносин з іноземним елементом”.

9. Під судовою та арбітражною практикою як джерелом міжнародного приватного права прийнято розуміти:

- а) судові рішення, яким врегульовується конкретна життєва ситуація;
- б) сукупність усіх рішень, винесених судами за певний проміжок часу на території тієї чи іншої держави;
- в) судові рішення, які набули характеру судового прецеденту і є обов'язковими для вирішення подібних життєвих ситуацій;
- г) судові рішення, що офіційно опубліковані.

10. Під міжнародним звичаєм як джерелом міжнародного приватного права прийнято розуміти:

- а) правило поведінки, яке сформувалось внаслідок правозастосовчої діяльності;
- б) правило поведінки, яке сформувалось внаслідок його тривалого та одноманітного застосування на міжнародному рівні та визнається обов'язковим;
- в) звичаєве правило поведінки, яке отримало своє нормативне закріплення;
- г) правило поведінки, яким керується національний суд при вирішенні справи.

Практичні завдання

1. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію щодо недопустимості

дискримінації іноземних працівників. Обґрунтуйте, чи належить даний акт до джерел міжнародного приватного права?

2. Обґрунтуйте, яке місце займають „Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів” (правила ІНКОТЕРМС) у системі джерел міжнародного приватного права? Яка їх юридична сила?

ЗАСТОСУВАННЯ КОЛІЗІЙНИХ НОРМ ТА ІНОЗЕМНОГО ПРАВА

В межах даної теми розглядаються техніко-практичні питання та проблеми, які виникають у зв'язку із застосуванням колізійних норм (кваліфікація колізійних норм, зворотне відсилання та відсилання до законодавства третьої держави, обхід закону, взаємність) та іноземного права (пошук та кваліфікація норм іноземного права, застереження про публічний порядок).

Ключові поняття: застосування колізійної норми (первинна кваліфікація), застосування іноземного права (вторинна кваліфікація), зворотне відсилання, відсилання до права третьої держави, обхід закону, взаємність, застереження про публічний порядок, правовий режим в МПП.

Питання для опрацювання

Сучасні тенденції розвитку колізійного регулювання.

Система колізійних норм у сучасному міжнародному приватному праві.

Принципи колізійного регулювання.

Застосування колізійних норм.

Міжнародні механізми обміну правовою інформацією.

Особливості застосування норм іноземного права.

Застереження про публічний порядок: сучасні підходи.

Інститут (концепція) імперативних (надімперативних) норм у міжнародному приватному праві: зміст, призначення, особливості застосування.

Контрольні питання

1. В чому полягає зміст „первинної кваліфікації” та „вторинної кваліфікації”?

2. Вкажіть основні підходи щодо тлумачення та застосування норм іноземного права.

3. Вкажіть, в який спосіб правозастосовний орган може отримувати інформацію про іноземне право?

4. Розкрийте поняття та види „відсилання” в міжнародному приватному праві.

Тестові завдання

1. Первинна кваліфікація - це:

а) визначення процесуального права, що підлягає застосуванню до правовідносин

з іноземним елементом;

б) визначення колізійної норми, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

в) визначення міжнародного договору, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

г) визначення матеріального права, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

2. Кваліфікація за «законом суду» передбачає:

а) застосування матеріального права держави суду;

б) встановлення змісту колізійної норми згідно з офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі;

в) встановлення змісту колізійної норми згідно положень порівняльного правознавства;

г) встановлення змісту колізійної норми згідно з офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у державі суду.

3. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», правова кваліфікація - це:

а) визначення права, що не підлягає застосуванню;

б) визначення права, що підлягає застосуванню;

в) визначення права, що найбільш тісно пов'язане із спірними правовідносинами;

г) визначення права за принципом «автономія волі».

4. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», застосування права іноземної держави охоплює:

а) всі його колізійні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

б) виключно імперативні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

в) виключно диспозитивні норми, які регулюють відповідні правовідносини;

г) всі його норми, які регулюють відповідні правовідносини;

5. Зворотне відсилання у міжнародному приватному праві це:

а) повторне відсилання матеріальної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку;

б) повторне відсилання колізійної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку;

в) відсилання компетентного органу іноземної держави до права третьої держави;

г) відсилання колізійної норми права іноземної держави до права третьої держави.

6. Відповідно до положень закону України «Про міжнародне приватне право», вибір права це:

а) обов'язок учасників правовідносин застосовувати право держави, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;

- б) право учасників правовідносин застосовувати диспозитивні колізійні норми;
- в) право учасників правовідносин визначити право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом;
- г) право учасників правовідносин змінювати право держави, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

7. Обхід закону у міжнародному приватному праві це:

- а) зміна особистого закону особи;
- б) застосування до правовідносин з іноземним елементом права іншого, ніж право, передбачене відповідним законодавством;
- в) укладення фіктивних правочинів;
- г) застосування принципу „автономія волі сторін”.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, при застосуванні права іноземної держави суд чи інший орган встановлює зміст його норм:

- а) згідно з їх офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у відповідній іноземній державі;
- б) згідно з колізійними нормами;
- в) згідно з їх офіційним тлумаченням, практикою застосування і доктриною у державі суду;
- г) згідно з основним законом держави.

9. Матеріальна взаємність у міжнародному приватному праві передбачає:

- а) надання іноземним суб'єктам того обсягу прав і обов'язків, якими користуються громадяни та юридичні особи в державі перебування іноземця;
- б) надання іноземним суб'єктам того обсягу прав і обов'язків, що передбачений міжнародними договорами про правову допомогу;
- в) надання іноземним суб'єктам того ж самого обсягу прав та покладання на них таких же обов'язків, які вони мають у своїй власній державі;
- г) надання іноземним суб'єктам того ж самого обсягу прав та покладання на них таких же обов'язків, який надається іноземцям у їх власній державі.

10. У міжнародному приватному праві для іноземних суб'єктів може встановлюватись:

- а) дозвільний режим;
- б) загальний режим;
- в) винятковий режим;
- г) режим найбільшого сприяння.

Практичні завдання

1. Під час розгляду спору за участю іноземного суб'єкта суд встановив, що застосуванню підлягає право тієї іноземної держави, до якої цей суб'єкт належить. Оскільки суд не володів знаннями про відповідне іноземне право, виникло питання, чи вправі він брати до уваги пояснення торгового представника відповідного іноземного

посольства та правовий висновок іноземної торгово-промислової палати. Вирішіть дане питання.

2. Громадянин іноземної держави постійно проживав та навчався в Україні. Після звернення ним до органів РАГС щодо реєстрації шлюбу з громадянкою України виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання щодо його шлюбного віку, оскільки положення Закону України „Про міжнародне приватне право” з цього питання відсилали до законодавства держави громадянства, а законодавство відповідної іноземної держави – до законодавства держави місця постійного проживання. Вирішіть дане питання.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЧОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання щодо регулювання речово-правових відносин у МПП. При підготовці до семінарського заняття необхідно зосередити увагу на т.з. „колізійних питаннях права власності в МПП”, тобто тих питаннях речово-правових відносин, регламентація яких є відмінною у різних державах, що створює перешкоди у правовому регулюванні. Крім цього необхідні вивчити основні та додаткові прив'язки щодо регулювання речово-правових відносин у МПП, а також знати перелік та основні положення міжнародно-правових актів в даній сфері.

Окремим блоком даної теми є питання щодо регулювання іноземних інвестицій, оскільки вони є типовим прикладом ситуації, коли об'єкти права власності перебувають в іноземній державі. З даного питання слід звернути увагу на міжнародно-правове регулювання відносин іноземного інвестування, основні положення актів національного законодавства щодо регулювання даних відносин, а також правовий режим іноземних інвестицій в Україні.

Ключові поняття: колізійні питання відносин власності, закон місця знаходження речі, закон держави відправлення вантажу, іноземна інвестиція, правовий режим.

Питання для опрацювання

Загальні положення речового права.

Колізійні питання речового права у міжнародному приватному праві.

Колізійні норми речового права в внутрішньому законодавстві України.

Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні: загальні положення.

Гарантії та правові механізми захисту іноземних інвестицій в Україні.

Контрольні питання

1. Вкажіть, які основні колізійні питання відносин власності виділяють в міжнародному приватному праві?

2. Які колізійні прив'язки для врегулювання відносин власності на нерухоме

майно застосовуються у міжнародному приватному праві?

3. Вкажіть, в чому полягають колізійні питання щодо правового режиму рухомого майна в міжнародному приватному праві?

4. Які колізійні прив'язки щодо визначення правового режиму рухомого майна застосовуються в міжнародному приватному праві?

5. Які правові режими можуть надаватись іноземним інвесторам в міжнародному приватному праві?

Тестові питання

1. До колізійних питань, що виникають у сфері відносин власності в міжнародному приватному праві, належать питання щодо:

- а) правового режиму певного майна;
- б) категорій нерухомого майна;
- в) власності на нерухоме майно;
- г) правоздатності власників нерухомого майна.

2. До колізійних питань щодо права власності на об'єкти нерухомого майна в міжнародному приватному праві належать питання щодо:

- а) складу майна, яке визнається нерухомим;
- б) правоздатності власників нерухомого майна категорій нерухомого майна;
- в) власності на нерухоме майно;
- г) охорони нерухомого майна.

3. В міжнародному приватному праві під правом країни, в якій знаходиться майно, прийнято розуміти:

- а) право країни, в якій фактично знаходиться майно;
- б) право країни, в якій знаходиться власник майна;
- в) право країни, в якій видано правовстановлюючі документи;
- г) право країни, в якій майно взято на облік або зареєстровано.

4. За основною колізійною прив'язкою, згідно українського законодавства, право власності та інші речові права на нерухоме та рухоме майно визначаються:

- а) правом держави до якої належить власник майна;
- б) правом держави, у якій це майно зареєстровано;
- в) правом держави, у якій це майно знаходиться;
- г) особистим законом власника.

5. Згідно українського законодавства, належність майна до нерухомих або рухомих речей, а також інша класифікація майна визначаються:

- а) правом держави, в якій виникло право власності на майна;
- б) правом держави, у якій це майно зареєстровано;
- в) правом держави, у якій це майно знаходиться;
- г) правом держави, у якій це майно створено.

6. Згідно українського законодавства, виникнення та припинення права власності

та інших речових прав на рухоме майно визначається правом:

- а) особистим законом власника;
- б) правом держави до якої належить власник майна;
- в) правом держави, у якій це майно востаннє було зареєстровано;
- г) держави, у якій майно перебувало на момент виникнення відповідного юридичного факту.

7. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, право власності та інші речові права, відомості про які підлягають внесенню до державних реєстрів, визначаються правом:

- а) найбільш зацікавленої держави;
- б) правом держави до якої належить власник майна;
- в) правом держави, у якій це майно зареєстровано;
- г) держави, у якій майно перебувало на момент виникнення відповідного права.

8. За основною колізійною прив'язкою, згідно Закону України „Про міжнародне приватне право”, право власності та інші речові права на рухоме майно, що за правочином перебуває в дорозі, визначаються правом:

- а) держави, з якої це майно відправлене;
- б) держави, до якої це майно відправлене;
- в) держави, в якій це майно перебуває на даний момент;
- г) держави, до якої належить перевізник.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, захист права власності та інших речових прав здійснюється:

- а) відповідно до права держави, у якій майно знаходиться;
- б) на вибір заявника відповідно до права держави будь-якої держави;
- в) відповідно до права найбільш зацікавленої держави;
- г) на вибір заявника відповідно до права держави, у якій майно знаходиться, або відповідно до права держави суду.

10. Захист права власності та інших речових прав, які підлягають державній реєстрації в Україні, здійснюється:

- а) відповідно до права України;
- б) відповідно до права на вибір заявника;
- в) відповідно до права держави суду;
- г) на вибір заявника відповідно до права держави, у якій майно знаходиться, або відповідно до права держави суду.

Практичні завдання

1. Під час продажу канадською фірмою грецькій компанії вантажного морського судна виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання переходу права власності на нього, оскільки за законодавством Канади таке майно визнається нерухомим, в той час як за законодавством Греції – рухомим. Яким чином врегульовується дане питання згідно українського законодавства?

2. Громадянин України, проживаючи в іноземній державі, на протязі тривалого терміну часу відкрито та добросовісно користувався жилим будинком. Виявивши, що цей будинок не має власника, він звернувся за роз'ясненнями, чи можливе визнання його права власності на це майно за набувальною давністю згідно українського законодавства?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання правового регулювання правочинів з іноземним елементом. При підготовці до семінарського заняття слід звернути увагу на поняття „міжнародного комерційного правочину“, „споживчого договору з іноземним елементом“, а також особливості їх регулювання. В вітчизняному законодавстві регулювання комерційних правочинів з іноземним елементом здійснюється в рамках регламентації т.з. „зовнішньоекономічних договорів (контрактів)“ і на це необхідно окремо звернути увагу. Окремої уваги заслуговує вивчення змісту і особливостей основної („автономія волі“) та додаткових („закон найбільш тісного зв'язку“, „закон держави продавця“) колізійних прив'язок щодо регулювання міжнародних договірних зобов'язань. На сьогодні існує значна кількість міжнародно-правових актів, як нормативного, так і ненормативного характеру, які також регламентують сферу міжнародних комерційних правочинів; відповідно, необхідно знати перелік та основні положення найбільш важливих міжнародних актів з даного питання.

Ключові поняття: міжнародний комерційний договір, зовнішньо-економічний договір, автономія волі, закон держави місця укладення договору, форма правочину, комерційне право (lex mercatoria).

Питання для опрацювання

Міжнародно-правове регулювання правочинів з іноземним елементом: особливості та сучасні тенденції.

Розвиток правового регулювання зовнішньоекономічних договорів в Україні.

Колізійні питання форми та змісту міжнародного цивільно-правового договору.

Міжнародні конвенції з питань міжнародної купівлі-продажу товарів.

Міжнародні офіційні правила тлумачення торговельних термінів (ІНКОТЕРМС).

«Принципи міжнародних комерційних договорів» (УНІДРУА).

Контрольні питання

1. Чим характеризуються міжнародні правочини приватно-правового характеру і як вони співвідносяться з поняттям зовнішньоекономічного договору?

2. Які колізійні питання виникають при укладенні міжнародних договорів

приватно-правового характеру?

3. Які колізійні прив'язки щодо регулювання форми міжнародних договорів приватно-правового характеру передбачені українським законодавством?

4. В чому полягають особливості правового регулювання укладення та виконання зовнішньоекономічних договорів?

5. Яким чином встановлюється „право, яке має найбільш тісний зв'язок із правочином”?

Тестові завдання

1. До колізійних питань, що виникають при укладенні міжнародних договорів приватно-правового характеру, належать питання щодо:

- а) реєстрації договорів;
- б) форми договорів;
- в) відповідальності за невиконання договорів;
- г) правоздатності учасників договору.

2. Критеріями для виокремлення зовнішньоекономічного договору серед інших правочинів є:

- а) суб'єктний склад його учасників;
- б) форма договору;
- в) мета договору;
- г) цивільний характер.

3. „Розщеплення” правового регулювання договірних відносин у міжнародному приватному праві передбачає можливість:

- а) на свій розсуд визначати умови договору;
- б) укладати договір в довільній формі;
- в) відповідальності за невиконання договорів;
- г) застосовування різних національних правопорядків для врегулювання окремих частин договору.

4. Згідно чинного законодавства, за загальним правилом форма правочину має відповідати вимогам права:

- а) яке встановлює більш високі вимоги до форми правочину;
- б) яке передбачає обов'язкову письмову форму правочину;
- в) яке застосовує одна з сторін правочину;
- г) яке застосовується до змісту правочину.

5. Згідно чинного законодавства, форма правочину щодо нерухомого майна визначається відповідно до права:

- а) держави, у якій знаходиться це майно;
- б) яке передбачає нотаріальне посвідчення правочину;
- в) держави продавця;
- г) яке застосовується до змісту правочину

6. Згідно чинного законодавства, за загальним правилом зовнішньоекономічний договір за участю вітчизняних суб'єктів укладається:

а) у простій письмовій або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом;

б) в письмовій формі незалежно від місця його укладення;

в) в формі, що визначається правом держави за місцем його укладення;

г) в формі відповідно до вимог права, яке застосовується до змісту правочину.

7. Головною колізійною прив'язкою щодо регулювання договірних відносин в міжнародному приватному праві є:

а) принцип автономії волі сторін;

б) право, що має найбільш тісний зв'язок із правочином;

в) право місця укладення договору;

г) право сторони, що здійснює вирішальне виконання за договором.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, у разі відсутності вибору права до змісту правочину застосовується право, яке:

а) відповідає суті правочину;

б) визначає форму правочину;

в) має найбільш тісний зв'язок із правочином;

г) регулює правочин.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, у разі укладення „договору між відсутніми” (сторони правочину знаходяться в різних державах), форма правочину визначається правом:

а) місця проживання сторони, яка зробила пропозицію, якщо інше не встановлено договором;

б) місця укладення договору;

в) місця проживання сторони, яка прийняла пропозицію, якщо інше не встановлено договором;

г) місця виконання договору.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, порядок видачі, строк дії, припинення та правові наслідки припинення довіреності визначаються правом держави:

а) місця проживання сторони, яка видала довіреність;

б) у якій буде пред'являтися довіреність;

в) у якій видана довіреність;

г) яке визначено у довіреності.

Практичні завдання

1. Законодавством якої держави повинні регулюватись відносини щодо продажу громадянином Російської Федерації українській фірмі нерухомого майна, що знаходиться на території Республіки Болгарія?

2. В процесі судового розгляду господарського спору між українською та

російського фірмами щодо виконання договору поставки виникло питання, яким законодавством повинен регулюватись даний договір, оскільки суд визнав недійсними умови договору щодо застосування до спірних відносин німецького законодавства. Як слід врегулювати дане питання?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗАДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В межах даної теми розглядаються питання, пов'язані з регулюванням позадоговірних (деліктних) відносин у МПП. При вивченні питань правового регулювання деліктних зобов'язань у МПП необхідно звернути увагу на відмінності щодо регулювання деліктних правовідносин в різних державах, існуючі міжнародні договори з питань деліктних зобов'язань з іноземним елементом, основні та додаткові колізійні прив'язки щодо регулювання деліктних зобов'язань.

Ключові поняття: делікт, позадоговірне зобов'язання, закон місця вчинення дії, закон місця настання шкоди.

Питання для опрацювання

Міжнародно-правова уніфікація правового регулювання позадоговірних зобов'язань.

Колізійні питання регулювання деліктних правовідносин.

Розвиток системи колізійних прив'язок з питань деліктних зобов'язань.

Особливості правового регулювання деліктних зобов'язань з іноземним елементом в міжнародних договорах України.

Контрольні питання

1. Які основні колізійні питання виникають в сфері деліктних зобов'язань в міжнародному приватному праві?

2. Вкажіть основні колізійні прив'язки в сфері деліктних зобов'язань в міжнародному приватному праві.

3. Які існують договори щодо міжнародно-правового регулювання деліктної відповідальності за участю нашої держави?

4. В яких випадках право іноземної держави щодо відшкодування шкоди не застосовується в Україні?

5. Які спеціальні колізійні прив'язки передбачені щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) в міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. Згідно Закону України „Про міжнародне приватне право”, до зобов’язань, що виникають з односторонніх дій, застосовується право:
 - а) держави, до якої належить особа, що вчинила дію;
 - б) держави, згідно законодавства якої вчинено дію;
 - в) держави, на користь якої вчинено дію;
 - г) держави, у якій мала місце така дія.

2. До колізійних питань деліктних зобов’язань за участю іноземного елементу належать питання щодо визначення:
 - а) валюти відшкодування шкоди;
 - б) правопорядку, що регулює відповідні відносини;
 - в) форми відшкодування шкоди;
 - г) національності заподіювача шкоди.

3. Найбільш загальноприйнятою у міжнародному приватному праві з питань деліктних зобов’язань за участю іноземного елементу є колізійна прив’язка:
 - а) особистий закон заподіювача шкоди;
 - б) право держави, інтереси якої найбільшою мірою постраждали;
 - в) право держави місця вчинення делікту.
 - г) право, найбільш сприятливе у конкретному випадку для потерпілого.

4. До додаткових колізійних прив’язок з питань деліктних зобов’язань за участю іноземного елементу у міжнародному приватному праві належать:
 - а) право держави суду;
 - б) право, найбільш сприятливе у конкретному випадку для потерпілого;
 - в) право держави місця вчинення делікту.
 - г) право держави заподіювача шкоди.

5. У сучасному міжнародному приватному праві на рівні багатосторонніх міжнародних договорів у сфері деліктних зобов’язань врегульовано переважно питання:
 - а) деліктів, відповідальність за які настає незалежно від вини заподіювача шкоди;
 - б) деліктів, що виникають у сфері міжнародного туризму;
 - в) деліктів, що виникають з позадоговірних зобов’язань;
 - г) деліктів, що виникають у сфері міжнародних переказів.

6. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, права та обов’язки за зобов’язаннями, що виникають внаслідок завдання шкоди, визначаються правом держави:
 - а) до якої належить потерпіла сторона;
 - б) яка найбільшою мірою зацікавлена в врегулюванні даних відносин;
 - в) до якої належить заподіював шкоди;
 - г) у якій мала місце дія або інша обставина, що стала підставою для вимоги про відшкодування шкоди.

7. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, права та обов'язки за зобов'язаннями, що виникають внаслідок завдання шкоди за кордоном, якщо сторони мають місце проживання або місцезнаходження в одній державі, визначаються правом:

- а) держави, на території якої заподіяно шкоду;
- б) держави, у якій відбувається судовий розгляд даної справи;
- в) держави, у якій настали шкідливі наслідки;
- г) цієї ж держави.

8. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, зобов'язання, що виникли внаслідок завдання шкоди, регулюються правом держави суду:

- а) у будь-якому випадку;
- б) якщо шкода заподіяна нерухомому майну;
- в) якщо суд прийняв рішення про це;
- г) якщо сторони обрали право держави суду.

9. Згідно українського законодавства, відповідальність за шкоду, заподіяну за кордоном, не настає, якщо:

- а) таке спричинення шкоди за законодавством України не є протиправним;
- б) про це існує домовленість держав;
- в) винна сторона заперечує проти відшкодування шкоди;
- г) шкода є незначною.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, до вимоги про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт чи послуг на вибір потерпілого застосовується:

- а) право будь-якої держави;
- б) право тієї держави, яке передбачає максимальну відповідальність заподіювача шкоди;
- в) право держави, у якій споживач придбав товар або в якій йому була надана послуга;
- г) право держави суду.

Практичні завдання

1. Український громадянин, поїхавши в туристичну подорож на власному автомобілі, вчинив ДТП на території Республіки Польща, внаслідок якого було пошкоджено автомобіль громадянина Республіки Білорусь. Виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись питання відшкодування шкоди і чи можуть учасники ДТП самі обрати відповідне законодавство на свій розсуд. Надайте відповідні роз'яснення.

2. Внаслідок розлиття нафтопродуктів турецьким судном у нейтральних водах було забруднено земельну ділянку на морському узбережжі в межах території України, що належить російській туристичній фірмі. Обґрунтуйте, законодавством

якої держави повинні регулюватись відносини щодо відшкодування шкоди?

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА

В межах даної теми розглядаються питання, пов'язані з регулюванням шлюбно-сімейних відносин у МПП. Вивчення правового регулювання шлюбно-сімейних відносин у МПП передбачає розгляд наступних питань: особливостей регулювання даних відносин як таких, основних колізійних проблем в цій сфері, а також колізійних прив'язок щодо врегулювання питань укладення і розірвання шлюбів з іноземним елементом, регулювання особистих немайнових та майнових відносин подружжя. Важливе значення має вивчення переліку та основних положень існуючих міжнародних договорів з питань сімейного права.

Ключові поняття: шлюб, матеріальні умови дійсності шлюбу, формальні умови укладення шлюбу, форма шлюбу, кульгаюче укладення (розірвання) шлюбу, спільний особистий закон, закон місця укладення шлюбу.

Питання для опрацювання

Колізійні питання та особливості правового регулювання сімейних відносин у міжнародному приватному праві.

Колізійні норми сімейного права.

Колізійні питання укладення та припинення шлюбу в міжнародному приватному праві.

Правове регулювання відносин подружжя в міжнародному приватному праві..

Міжнародні договори України у сфері сімейних відносин.

Контрольні питання

1. Вкажіть основні колізійні питання щодо врегулювання шлюбно-сімейних відносин у міжнародному приватному праві?

2. Яким законодавством регулюються питання шлюбної правоздатності іноземців в Україні?

3. Чи визнаються в Україні шлюби українських громадян з іноземцями, укладені за кордоном відповідно до вимог іноземного права?

4. Законодавство якої держави застосовується в Україні щодо врегулювання майнових відносин подружжя, один з яких є іноземцем?

5. Які підходи щодо розірвання шлюбів відомі у міжнародному приватному праві?

Тестові завдання

1. До матеріальних вимог щодо вступу в шлюб в міжнародному приватному праві належать питання:

- а) деліктоздатності;
- б) реєстрації шлюбу;
- в) шлюбний вік;
- г) місця укладення шлюбу.

2. Згідно національного законодавства, право на шлюб визначається:

- а) законодавством держави, у якій укладається шлюб;
- б) законодавством, обраним особами, що вступають у шлюб;
- в) законодавством, встановленим договорами про правову допомогу;
- г) визначається особистим законом кожної з осіб, які подали заяву про укладення шлюб.

3. Шлюб між громадянами України, якщо хоча б один з них проживає за межами України, може укладатися в консульській установі або дипломатичному представництві України згідно з правом:

- а) України;
- б) приймаючої держави;
- в) держави місця знаходження;
- г) держави, визначеної особами, що вступають у шлюб.

4. Шлюб між громадянами України, шлюб між громадянином України та іноземцем, шлюб між громадянином України та особою без громадянства, що укладений за межами України відповідно до права іноземної держави, в Україні:

- а) не визнається дійсним;
- б) потребує легалізації в органах РАГС;
- в) визнається дійсним на засадах взаємності;
- г) є дійсним за умови додержання щодо громадянина України вимог Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу.

5. За загальним правилом, в міжнародному приватному праві форма укладення шлюбу визначається:

- а) правом держави спільного громадянства подружжя;
- б) правом держави, у якій укладається шлюб;
- в) спільним особистим законом подружжя;
- г) правом, яке регулює шлюбну правоздатність подружжя.

6. Під „шкутильгаючим” розірванням шлюбу у теорії міжнародного приватного права розуміють:

- а) юридичне розірвання шлюбу за умови збереження фактичного спільного проживання;
- б) фактичне розірвання шлюбу;
- в) розірвання шлюбу за умови відсутності згоди батьків подружжя;
- г) розірвання шлюбу, яке не визнається в державі, до якої належить один з подружжя, проте визнається в державі, до якого належить інший з подружжя.

7. Згідно національного законодавства, правові наслідки укладення шлюбу за участю іноземців за відсутності спільного особистого закону подружжя регулюються:

- а) правом держави, у якій укладено шлюб;
- б) спільним особистим законом подружжя;
- в) правом держави, яке є найбільш сприятливим для кожного з подружжя;
- г) правом держави, у якій подружжя мало останнє спільне місце проживання, за умови, що хоча б один з подружжя все ще має місце проживання у цій державі.

8. Укладення шлюбів іноземцями в іноземних консульствах на території України регулюється:

- а) законодавством України;
- б) відповідним іноземним законодавством;
- в) спільним особистим законом подружжя;
- г) міжнародними договорами.

9. Шлюби іноземців, укладені та дійсні за кордоном:

- а) в Україні не визнаються;
- б) в Україні не визнаються, якщо вони суперечать законодавству України;
- в) в Україні визнаються;
- г) в Україні визнаються, якщо вони укладені з дотриманням вимог законодавства України щодо умов дійсності шлюбу.

10. Майнові відносини подружжя, один з яких є іноземцем, згідно українського законодавства, при відсутності відповідного вибору права самим подружжям регулюється:

- а) правом, яке застосовується до правових наслідків шлюбу;
- б) особистим законом кожного з подружжя;
- в) правом держави укладення шлюбу;
- г) правом держави, у якій знаходиться відповідне майно.

Практичні завдання

1. Громадян України та громадянка іноземної держави уклали між собою шлюб на території іноземної держави відповідно до місцевого законодавства. Через деякий час громадянин України звернувся до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним, оскільки його було оформлено шляхом проведення церковної церемонії та видачі виписки з церковної книги про реєстрацію шлюбу. Чи може такий шлюб бути визнаний недійсним в Україні?

2. Після укладення шлюбу між громадянином Німеччини та громадянкою України виникло питання, законодавством якої держави повинні регулюватись їх майнові та особисті немайнові відносини, оскільки подружжя з даного питання згоди не досягло. Надайте відповідні роз'яснення.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

В межах даної теми розглядаються питання щодо правового регулювання спадкових відносин з іноземним елементом. При вивченні питань правового регулювання спадкових відносин в МПП увагу необхідно зосередити на наступному: особливості спадкових відносин, які зумовлюють специфіку їх регулювання; основні колізійні питання щодо регулювання спадкових відносин в різних національних правових системах; основні та додаткові колізійні прив'язки в сфері спадкових відносин; міжнародні договори з питань спадкування; поняття відумерлої спадщини і пов'язане з нею регулювання.

Ключові поняття: спадщина, склад спадщини, відумерла спадщина, „право окупації“, форма заповіту, олографічна форма заповіту, закон місця смерті спадкодавця, спадковий договір, особистий закон спадкодавця.

Питання для опрацювання

Колізійні питання правового регулювання спадкових відносин з іноземним елементом.

Міжнародні договори у сфері спадкових відносин.

Система колізійних норм у спадковому праві.

Відумерла спадщина у міжнародному приватному праві: основні тенденції правового регулювання.

Регулювання спадкових відносин у міжнародних договорах України про правову допомогу.

Контрольні питання

1. Вкажіть основні колізійні питання спадкових відносин у міжнародному приватному праві.

2. Що слід розуміти під „олографічною формою заповіту“?

3. В яких випадках спадкове майно переходить у власність іноземної держави?

4. Які вимоги щодо форми заповіту передбачено колізійними нормами українського законодавства?

5. Правом якої держави регулюється спадкування нерухомого майна, яке підлягає державній реєстрації в Україні?

Тестові завдання

1. До колізійних питань, що виникають у процесі спадкування за участю іноземного елемента, належать питання щодо:

- а) національності спадкодавця;
- б) місця проживання спадкоємців;
- в) форми спадкового розпорядження;
- г) істотних умов спадкового договору.

2. Теорія „права окупації” щодо відносин спадкування в міжнародному приватному праві передбачає, що:

- а) спадкові відносини, об'єктом яких є нерухоме майно, завжди регулюються правом держави, на території якої воно знаходиться;
- б) іноземна держава має переважне право на викуп нерухомого майна іноземних суб'єктів, що знаходиться на її території;
- в) форми спадкового розпорядження визначається правом держави, у якій здійснюється спадкування;
- г) відумерла спадщина, яка знаходиться на території іноземної держави, „захоплюється” відповідним іноземним сувереном.

3. Згідно законодавства України, нерухоме майно іноземців в Україні, що визнане „відумерлою спадщиною” переходить у власність:

- а) України як держави;
- б) відповідної іноземної держави;
- в) осіб, які є його законними володільцями;
- г) відповідної територіальної громади.

4. „Олографічна” форма заповіту передбачає, що:

- а) особа „від руки” викладає текст заповіту;
- б) заповіт складається згідно встановленого зразка;
- в) заповіт складається в присутності свідків;
- г) справжність підпису особи під заповітом підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

5. Гаазька конвенція про колізії законів стосовно форми спадкових розпоряджень (1961 р.) нашою державою:

- а) ратифікована;
- б) не ратифікована;
- в) ратифікована з застереженнями;
- г) Україна виступає асоційованим учасником даної конвенції.

6. До найбільш поширених колізійних прив'язок в сфері спадкування в міжнародному приватному праві належать:

- а) закон місця здійснення акту громадського стану;
- б) закон, обраний спадкоємцем;
- в) закон місця смерті спадкодавця;
- г) закон місця прийняття спадщини.

7. За загальним правилом, спадкування нерухомого майна в міжнародному приватному праві регулюється:

- а) законом держави, у якій знаходиться майно;
- б) законом держави, обраним спадкоємцем;
- в) особистим законом спадкодавця;
- г) законом держави, у якій складався заповіт.

8. Іноземні громадяни в Україні у сфері спадкування користуються:
- а) спеціальним правовим режимом;
 - б) національним правовим режимом;
 - в) правовим режимом, що встановлений у відповідній іноземній державі;
 - г) режимом найбільшого сприяння.

9. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, в першу чергу спадкові відносини регулюються:

- а) законодавством держави громадянства спадкодавця;
- б) законодавством держави, обраним спадкодавцем, якщо він не збігається з його особистим законом;
- в) законодавством держави, у якій спадкодавець мав останнє місце проживання;
- г) законодавством держави, згідно якого складено заповіт.

10. Згідно положень Закону України „Про міжнародне приватне право”, форма заповіту визначається:

- а) законодавством держави, згідно якого складався заповіт;
- б) особистим законом спадкодавця;
- в) законодавством держави, у якій спадкодавець мав постійне місце проживання в момент складання акту або в момент смерті;
- г) законодавством держави, у якій спадкодавець народився.

Практичні завдання

1. Громадянин України, постійно проживаючи на момент смерті в іноземній державі, склав заповіт щодо розпорядження його майном в Україні. Після його смерті один з спадкоємців за законом звернувся до суду щодо визнання цього заповіту недійсним, оскільки його було складено згідно відповідного іноземного законодавства – в простій письмовій в присутності двох свідків. Як слід врегулювати дане питання?

2. Після смерті особи без громадянства, що постійно проживала в Україні, виникло питання, чи застосовуються положення українського законодавства на відносини щодо спадкування належного їй нерухомого майна, що знаходиться в Республіці Молдові. Надайте відповідні роз'яснення.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В межах розділу правового регулювання, який має назву „міжнародний цивільний процес”, регламентуються питання судочинства за участю іноземного елемента. При підготовці необхідно звернути увагу на питання щодо поняття та змісту

міжнародного цивільного процесу, а також міжнародно-правові акти з цього питання. Крім цього, важливим є розгляд положень щодо поняття, видів та правового регулювання міжнародної підсудності, а також процесуального статусу іноземних суб'єктів. Окремим розділом міжнародного цивільного процесу є питання міжнародної правової допомоги, що зумовлює необхідність вивчення правових підстав, форм та напрямку її надання. Важливо пам'ятати, що, на відміну від інших розділів МПП, у сфері міжнародного цивільного процесу не застосовуються колізійні норми, оскільки процесуальні відносини з іноземним елементом імперативно регулюються відповідним національним законодавством та чинними міжнародними договорами держави.

Ключові слова: міжнародний цивільний процес, міжнародна підсудність, виключна підсудність, альтернативна підсудність, міжнародна правова допомога, виконання іноземного судового рішення, екзекватура, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражний суд *ad hoc*.

Питання для опрацювання

Міжнародне процесуальне право: загальні тенденції розвитку.

Сучасні концепції міжнародного цивільного процесу.

Міжнародна підсудність: поняття, види та джерела регулювання.

Правовий статус іноземних суб'єктів у цивільному процесі.

Проблеми уніфікації правового регулювання міжнародної підсудності.

Розвиток законодавства щодо визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні.

Міжнародно-правовий механізм виконання іноземних судових доручень.

Міжнародні договори України з питань цивільного процесу.

Контрольні питання

1. Що включає в себе міжнародний цивільний процес?
2. Яким чином визначається підсудність судам справ за участю іноземного елемента?
3. В яких випадках українські суди відмовляють у прийнятті до розгляду справ за участю іноземного елемента?
4. Які існують підходи щодо визнання та виконання іноземних судових рішень у практиці міжнародного приватного права?
5. В яких випадках іноземні судові рішення не підлягають визнанню та виконанню в Україні?

Тестові завдання

1. Видами міжнародної підсудності є:
 - а) одностороння;
 - б) диспозитивна;
 - в) виключна;
 - г) загальна.

2. Чи вправі особа, за загальним правилом, порушувати розгляд однієї і тієї ж справи в судах різних держав:

- а) має право в будь-якому випадку;
- б) якщо це не суперечить її особистому закону;
- в) не має права;
- г) це питання вирішується в судовому порядку.

3. Чи повинен суд, прийнявши до розгляду справу за участю іноземного елементу з дотриманням правил про міжнародну підсудність, забезпечити остаточний розгляд справи по суті, якщо в процесі розгляду буде з'ясовано, що підстави для прийняття її до розгляду на даний момент відпали:

- а) провадження в справі припиняється;
- б) суд самостійно вирішує це питання;
- в) сторони судового розгляду вирішують це питання за взаємною згодою;
- г) суд повинен забезпечити остаточний розгляд даної справи.

4. До підстав визначення підсудності справ судам України, згідно ст. 76 Закону України „Про міжнародне приватне право” належить:

- а) перебування в шлюбі з громадянином України;
- б) наявність правового статусу закордонного українця;
- в) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України;
- г) звернення з позовом до суду України.

5. До випадків виключної підсудності справ судам України, згідно ст. 77 Закону України „Про міжнародне приватне право”, належить:

- а) у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України;
- б) про визнання правового статусу закордонного українця;
- в) дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України;
- г) якщо спір пов'язаний з реєстрацією або ліквідацією на території України іноземних юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців.

6. Чи застосовуються при розгляді судами України справ за участю іноземних суб'єктів процесуальні норми іноземного права:

- а) застосовуються на засадах взаємності;
- б) не застосовуються;
- в) застосовуються при відсутності заперечень учасників судового розгляду;
- г) застосовуються.

7. В Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів у справах, що виникають:

- а) з питань громадянства іноземців;
- б) з кримінального судочинства;
- в) з господарських правовідносин;

г) з будь-яких правовідносин.

8. За загальним правилом, в Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів:

- а) у випадках, передбачених міжнародними договорами України;
- б) всі рішення іноземних судів;
- в) рішення іноземних судів, винесені на користь громадян України;
- г) лише рішення міжнародних комерційних арбітражних судів.

9. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

- а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року;
- б) Кодекс адміністративного судочинства України;
- в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;
- г) Цивільний процесуальний кодекс України.

10. Справи щодо визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні розглядають:

- а) відповідні місцеві суди;
- б) Верховний суд України;
- в) відповідні апеляційні суди;
- г) відповідні спеціалізовані суди.

Практичні завдання

1. Іноземна фірма звернулась до українського суду з позовом до громадянина України. Невдовзі після початку судового розгляду справи відповідач заявив, що він змінив громадянство і тому дана справа більше не підсудна судам України. Чи може за таких умов судовий розгляд даної справи продовжуватись?

2. Суд іноземної держави прийняв рішення про визнання недійсною реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями в Україні та виключення відповідних записів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. Чи підлягає таке рішення визнанню та виконанню в Україні?

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ ТА ІНШІ АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

При підготовці даної теми необхідно звернути увагу на питання щодо правової природи міжнародного комерційного арбітражу; його переваг та недоліків відносно інших способів (механізмів) врегулювання господарських спорів; компетенцію арбітражу; порядок здійснення арбітражних розглядів та виконання арбітражних рішень. Окремо слід узяти до уваги, що міжнародний комерційний арбітраж має договірну природу, а тому в основі арбітражного процесу у більшості випадків лежить арбітражна угода. Відтак необхідно детально вивчити питання стосовно форми та змісту арбітражної угоди, особливостей арбітражних застережень, зокрема поняття та значення типових арбітражних застережень.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, комерційні спори, компетенція комерційного арбітражу, арбітражна угода, арбітражне застереження, іноземне арбітражне рішення, національне арбітражне рішення, виконання арбітражного рішення, скасування арбітражного рішення.

Питання для опрацювання

Уніфікація правового регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу.

Міжнародно-договірна уніфікація комерційного арбітражу.

Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу.

Порядок арбітражного розгляду справ.

Механізми контролю за діяльністю міжнародного комерційного арбітражу.

Механізми контролю за діяльністю міжнародного комерційного арбітражу.

Контрольні питання

1. Вкажіть поняття та види міжнародних комерційних арбітражних судів.
2. Вкажіть відмінності розгляду справ в національних державних судах та міжнародних комерційних арбітражних судах.
3. Принципи створення й діяльності третейських судів.
4. Які спори можуть передаватись на розгляд міжнародного комерційного арбітражу?
5. В чому полягає зміст арбітражного застереження?
6. Розкрийте відмінність міжнародного комерційного арбітражу від "внутрішнього" арбітражу.

Тестові завдання

1. Міжнародний комерційний арбітраж – це:
 - а) державне утворення;
 - б) судова палата з розгляду цивільних справ;
 - в) господарський суд;

г) третейський суд як різновид юрисдикційних органів, які вправі вирішувати господарські спори.

2. Термін “міжнародний комерційний арбітраж” може вживатися в наступних значеннях:

- а) публічний розгляд цивільних справ;
- б) механізм розгляду спорів, що впливають із зовнішньоекономічних відносин;
- в) порядок розгляду справ між суб’єктами господарювання;
- г) судовий орган з спеціальною компетенцією.

3. До рекомендаційних актів, що регламентують міжнародний комерційний арбітраж, належать:

- а) Європейська конвенція про зовнішньоторгівельний арбітраж (1965 р.);
- б) Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);
- в) Арбітражний регламент Комісії ООН з прав міжнародної торгівлі (1976 р.);
- г) Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж (1985 р.).

4. Підстави для відмови у визнанні або виконанні іноземних арбітражних рішень регламентуються:

- а) Арбітражним регламентом Економічної Комісії ООН для Європи (1966 р.);
- б) Правила міжнародного комерційного арбітражу Економічної Комісії ООН для Азії та Далекого Сходу (1966 р.).
- в) Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.).
- г) Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (1965 р.);

5. Арбітраж *ad hoc* - це:

- а) інституційний арбітраж;
- б) постійно діючий арбітраж;
- в) іноземний арбітраж;
- г) спеціальний арбітраж.

6. До постійно діючих арбітражних установ належать:

- а) Комісія ООН з права міжнародної торгівлі;
- б) Міжнародний інститут з уніфікації приватного права;
- в) Арбітражний інститут Торговельної палати міста Стокгольма;
- г) Постійна палата Паризького суду.

7. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

- а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);
- б) Кодекс адміністративного судочинства України;
- в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;

г) Цивільний процесуальний кодекс України.

8. Рішення міжнародних комерційних арбітражних судів:

а) не є остаточними і підлягають за суттю спору апеляційному й касаційному оскарженню в будь-яких державних чи судових органах або перегляду за нововиявленими обставинами;

б) не є остаточними і підлягають за суттю спору апеляційному оскарженню;

в) можуть бути скасовані в апеляційному суді повністю або частково;

г) є остаточними і не підлягають за суттю спору апеляційному чи касаційному оскарженню в будь-яких державних чи судових органах

9. Порядок провадження в судах щодо визнання та виконання рішень іноземних судів регулює:

а) Нью-Йоркська конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (1958 р.);

б) Кодекс адміністративного судочинства України;

в) Закон України „Про визнання та виконання рішень в Україні іноземних судових рішень”;

г) Цивільний процесуальний кодекс України.

10. В Україні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу розглядається:

а) Господарськими судами за місцем знаходження боржника;

б) апеляційним судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ;

в) Органами Міністерства юстиції України;

г) Митними органами України.

Практичні завдання

1. Іноземна фірма звернулась до МКАС при ТПП України із позовом до українського суб'єкта господарювання. Після прийняття арбітражним судом рішення український суб'єкт господарювання заявив про недійсність арбітражної угоди, оскільки вона була укладена ще до виникнення даного спору. Надайте правову оцінку даній ситуації?

2. Арбітражний суд іноземної держави прийняв рішення про визнання недійсною реєстрації підприємства з іноземними інвестиціями в Україні та виключення відповідних записів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України. Чи належить даний спір до компетенції міжнародного комерційного арбітражу? Чи підлягає дане арбітражне рішення визнанню та виконанню в Україні?